

Lokalförsörjningsplan 2026–2028

Med framåtblick till 2045

Innehåll

4.1 Sammanfattning	3
4.2 Planeringsförutsättningar	7
Behov utifrån ett minskande elevantal och samordning	7
Sträva efter hög fyllnadsgrad	8
Säkerställa en skola nära hemmet	9
Flexibel användning av befintliga lokaler	10
Underhåll och evakueringar	11
Behov att avveckla lokaler	12
Ändamålsenliga pedagogiska miljöer	14
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling	17
Administrativa lokaler	18
Grundskola	18
Gymnasium	20
Ekonomiska utmaningar	21
4.4 Samverkan	22
Löpande samverkan	22
Samverkan i lokalprojekt	23
Samverkan i strategisk planering	23
4.5 Lokalplanering i administrativa lokaler	25
Nuläge 31 januari 2025	25
Behov och planering år 2026–2033 (första planeringsperioden)	26
Behov och planering år 2034–2045 (andra planeringsperioden)	26
4.6 Lokalplanering i grund- och gymnasieskolan	26
Nuläge 31 januari 2025	26
Behov och planering av lokaler för år 2026–2033 (första planeringsperioden)	30
Behov och planering av lokaler för år 2034–2045 (andra planeringsperioden)	46
4.8 Övrig information	48
Barnrättsperspektivet i lokalplanering	49

Bilagor

- 4.1. Lokalförsörjning för grundskolan 2025–2045 per stadsdelsnämndsområde**
- 4.2. Lokalförsörjning för gymnasieskolan 2025–2045**
- 4.3. Funktionsprogram för skollokalerna**

4.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för utbildningsnämndens lokalplanering där kort- och långsiktiga lokalbehov och planerade lokalförändringar presenteras.

Lokalförsörjningsplanen följer stadsgemensamma anvisningar och planen aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen. För utbildningsnämnden finns även en redovisning av grundskoleplaneringen per stadsdelsförvaltningsområde i bilaga 4.1 samt gymnasieplaneringen i bilaga 4.2, på en mer detaljerad nivå. Utbildningsnämndens funktionsprogram redovisas separat i bilaga 4.3.

Godkännande av denna lokalförsörjningsplan innebär att utbildningsnämnden ställer sig bakom inriktningen i planeringen. Varje enskilt byggprojekt beslutas separat i enlighet med stadens delegationsordning.

Minskande elevantal

Stadens elevantalsframskrivningar har justerats ner under flera år, en utveckling som fortsatte 2024. Fokus för lokalplaneringen har successivt flyttats från expansion och nybyggnation till att anpassa det befintliga lokalbeståndet till det minskade behovet. Arbetet syftar till att ta tillvara och effektivt nyttja befintlig permanent kapacitet, samt att upprätthålla fyllnadsgraden, trots sjunkande elevantal. I det arbetet är välutvecklade behovsbedömningar och samverkan med verksamheten viktiga delar. Anpassning av lokalbeståndet behöver gå i takt med organisatoriska förändringar.

Planeringsförutsättningarna för skolplanering har ändrats avsevärt under de senaste åren; senarelagd bostadsbyggnation i kombination med en nedjusterad befolkningsprognos innebär i sin tur att stadens elevantalsframskrivning blivit kraftigt nedjusterad. Antalet elever i stadens kommunala grundskolor förväntas minska med cirka 8 100 elever fram till 2033, medan antalet elever i de kommunala gymnasieskolorna förväntas öka något de kommande två åren för att därefter minska. År 2033 förväntas antal elever i de kommunala gymnasieskolorna motsvara dagens nivå.

Sträva efter hög fyllnadsgrad

För att säkerställa hemkommunansvaret att erbjuda en ändamålsenlig skolplacering till alla elever, kostnadseffektiv lokalplanering samt för grundskoleelevers del inom stadens principer om skola nära hemmet, bedömer förvaltningen att fyllnadsgraden för stadens grundskolor bör ligga på i genomsnitt cirka 90 procent. Fyllnadsgraden varierar stort mellan olika delar av staden och mellan de olika stadierna. Olika årskullar är olika stora vilket innebär vissa naturliga fluktuationer gällande fyllnadsgraden. För gymnasieskolor strävar förvaltningen för att nå målet om 95 procent fyllnadsgrad.

Förvaltningen bedömer att Stockholms stads skolor under läsåret 2024-2025 har en sammanlagd kapacitet om cirka 110 000 elevplatser varav cirka 90 000 i grundskolan och

cirka 20 000 i gymnasieskolan. Med dagens elevantal fylls 87 procent av stadens kommunala grundskoleplatser och 93 procent av gymnasieplatserna.

Flexibel användning av befintliga lokaler samt avvecklingsbehov

Sett till det minskande elevantalet, är det nödvändigt att frigöra lokaler i områden med ett minskat behov av lokaler, för att på så sätt höja fyllnadsgraden. Detta kräver dock en tydlig prioritering mellan skolor. Först och främst ska stadens befintliga beslut om tillämpning av skollagens krav om skola nära hemmet vägas in. Utifrån ett verksamhetsperspektiv har förvaltningen som mål att värna grundskolor med årskurs F-9. Motsvarande mål finns för årskurs F-9 vid nybyggnation.

För att hantera lokalavvecklingsfrågan på ett likvärdigt sätt över staden, har förvaltningen arbetat fram en prioriteringsordning för lokalavveckling:

1. Tidsbegränsade lokaler
2. Lokaler med stadsexterna hyresvärdar
3. Permanenta skollokaler där skollokaler kan behållas som utbildningslokaler genom att användas för annan utbildningsverksamhet
4. Permanenta skollokaler som inte behövs som utbildningslokaler men kan användas för annan verksamhet inom staden
5. Total lokalavveckling

När avveckling av enskilda lokaler provas så behöver hänsyn tas till organisatoriska förutsättningar och om det är en tillfällig eller permanent avveckling.

Underhåll och evakueringar

Flera av stadens skolor är i behov av omfattande underhåll, vilka initieras och utförs av SISAB. Enligt SISAB:s underhållsplanering finns det omfattande underhållsbehov av cirka 45 skolor under de kommande tio åren, vilka kommer kräva hel- eller delvakning av skolans verksamhet. Förvaltningen ansvarar för att säkerställa evakueringslösningar under byggtiden. Förvaltningen kommer att i högsta möjliga utsträckning undvika tidsbegränsade inhyrningar för evakueringar och istället nyttja lokaler inom befintligt lokalbestånd. Centraliserade evakueringslokaler har, eller kommer att, etableras i västerort, söderort och i innerstaden för att effektivisera evakueringar. Under förutsättning att underhåll genomförs kommer det under en längre tid finnas behov av evakueringslokaler.

Klimatanpassning av skolfastigheter och lekvärdesriktlinjer

Utbildningsförvaltningen önskar att staden tar ett samlat grepp kring arbetet med klimatanpassning av skolfastigheter. Bland annat krävs en översyn av finansiering så att klimatåtgärder inte bidrar till att andra viktiga uppdrag och åtgärder inte kan genomföras. I samverkansavtalet mellan staden och SISAB är investeringar avseende ålagda dagvattenåtgärder hyresgästens ansvar.

Förvaltningen har i uppdrag att ta fram förslag till lekvärdesriktlinjer för skol- och förskolegårdar. Riktlinjerna ska säkerställa tillräckliga yttorlekar, pedagogisk kvalitet och

grönska i utemiljön. Om lekvärdesriktlinjer fastställs, kommer staden därefter ha två huvudsakliga riktlinjer att beakta vid inplacering av nya skolor, stadens befintliga beslut om tillämpning av skollagens krav om skola nära hemmet och nya lekvärdesriktlinjer för tillämpning av plan- och bygglagens krav på friyta.

Hyreskostnadsutveckling

Den sammanlagda årshyran uppgår år 2025 till cirka 2 769 mnkr.

- År 2025–2028 ökar årshyran med cirka 29 mnkr, exklusive indexering.
- År 2025–2035 minskar årshyran med cirka 57 mnkr, exklusive indexering.
- Grundskolans hyreskostnader minskar med cirka 78 mnkr, gymnasiets ökar med cirka 21 mnkr och de administrativa lokalerna är i princip oförändrade år 2035 jämfört med 2025.

Förvaltningen ser ett behov av att prognosperioden för relevantframskrivningarna förlängs så att den överensstämmer med prognosperioden för hyreskostnaderna, dvs. 10 år framåt. Idag beräknas kostnaderna år 2033–2034 genom extrapolering då det saknas underlag för faktisk planering och kostnadskalkyl.

De senaste årens kraftiga prisutveckling har inneburit stora kostnadsökningar för nämnden, bland annat för lokaler. Inflationen påverkar nämndens hyreskostnader för befintliga hyresavtal och prisökningar inom projekten kan, förutom att leda till en högre hyreskostnad, också leda till att projekt behöver utredas på nytt, senareläggas eller avbrytas. För att hantera kostnadsökningarna behöver olika projekt prioriteras mot varandra och ständigt vägas mot behovet för att säkerställa att antalet projekt, och projektens omfattning, är i relation till det förväntade behovet. De projekt som nämnden bedömer nödvändiga att genomföra behöver då finansieras genom en lägre total projektvolym samt minskade kostnader för befintligt bestånd genom avvecklingar.

Planering 2025–2033 för grundskolan

Förvaltningen planerar att minska lokalkapaciteten med cirka 6 100 elevplatser i grundskolan, till totalt cirka 83 300, fram till år 2033. Det finns ytterligare ambitioner att minska lokalkapaciteten, åtminstone tillfälligt utifrån ett mer långsiktigt behov, men fortsatt arbete krävs för att nå 90 procents fyllnadsgrad. Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan, vilken redovisade en minskning om cirka 3 500 elevplatser fram till år 2032, har förvaltningen minskat sin planering markant.

Föreslagen planering betyder att fyllnadsgraden i stadens kommunala skolor förväntas att minska från dagens 87 till 84 procent fram till 2033. Anledningen till detta är främst att fyllnadsgraden varierar mellan skolor och områden. Den förväntade relevantframskrivningen är ojämnt fördelat över staden. I vissa delar av staden ökar behovet av nya elevplatser med anledning av omfattande bostadsbyggnation i områden där befintliga skolor inte kan ta emot alla tillkommande elever enligt stadens principer över skola nära hemmet, samtidigt minskar elevkullarna speciellt i innerstaden med få tidsbegränsade lokaler. Förvaltningen gör också

bedömningen att det inte är önskvärt att avveckla hela skolor i permanenta lokaler då det skulle bli väldigt svårt och dyrt att nyanskaffa lokaler vid ett ökat behov.

Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har förvaltningen senarelagt flera planerade nya skolor och tillbyggnationsprojekt. Några planerade projekt har även utgått från planeringen. Under första planeringsperioden planerar förvaltningen att avveckla cirka 6 600 elevplatser i tidsbegränsade lokaler. På grund av ett sjunkande elevantal kommer en stor del av dessa inte att ersättas med permanenta elevplatser, vilket tidigare var planerat. Eventuella organisatoriska förändringar på enskilda skolor kan därför behöva planeras och genomföras med mycket god framförhållning, för att avvecklingen av lokalerna ska vara möjlig. Den organisatoriska planeringen och lokalplaneringen behöver därför alltid ske simultant.

Planering 2025–2033 för gymnasieskolan

Förvaltningen planerar år 2025–2033 att öka lokalkapaciteten till cirka 20 700 elevplatser på gymnasiet, en nettoökning med 230 fler elevplatser jämfört med idag. Det betyder att med dagens andelsfördelning av elever förväntas fyllnadsgraden i stadens kommunala gymnasieskolor att minska från 93 till 91 procent år 2033.

Staden har som mål att en större andel unga folkbokförda i Stockholm ska gå i en kommunal gymnasieskola, vilket delvis skulle kunna omhändertas inom den planerade överkapaciteten. I Den nya principen om att arbetsmarknadens behov delvis ska beaktas vid dimensionering av gymnasieskolan kan komma att påverka skolornas kapacitet eftersom många yrkesprogram behöver större lokalytor. Dimensionering utifrån arbetsmarknadens behov, samt målsättning om en högre andel stockholmselever i stadens kommunala gymnasieskolor, kan komma att påverka den lokalplanering och de kostnader som redovisas.

Planering 2034–2045

På längre sikt råder det en större osäkerhet kring elevantalsutvecklingen. År 2034 och framåt förväntas antalet barn och unga i grundskoleåldern återigen öka till följd av omfattande bostadsbyggnation, dock förväntas det inte uppgå till dagens nivå under prognosperioden fram till 2045. Att veta exakt hur stort det framtida behovet är om 10–20 år är svårt att förutse eftersom förutsättningarna kan förändras av många skäl. Behovet av nya skolor är direkt knutet till planerad bostadsbyggnation, medan tidplan och kapacitet för nya skolor helt och hållet är relaterat till planprogrammets genomförandetakt och omfattning.

Prognoser visar att antalet gymnasieelever i kommunen och länet minskar mellan år 2033 och 2045. Förvaltningen planerar inga kapacitetsförändringar för gymnasiet under den andra planeringsperioden.

Elevantalsutvecklingen kommer följas noggrant för att säkerställa ekonomiskt hållbara verksamheter och ett kostnadseffektivt nyttjande av stadens lokalresurser.

4.2 Planeringsförutsättningar

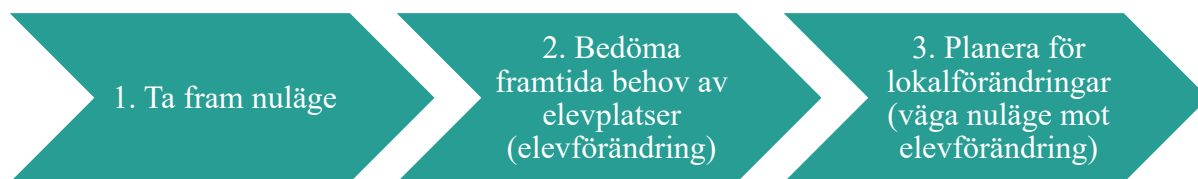
I detta avsnitt beskrivs de planeringsförutsättningar som påverkar behovet av elevplatser – utifrån stadens roll som huvudman, skolverksamhetens organisatoriska behov, lagstiftning samt stadens arbete med prognosstyrd planering. Det prognosticerade elevantalet bygger på oförändrade andelar mellan kommunala och fristående skolor.

Vidare beskrivs planeringsförutsättningar utifrån nämndens förväntade resultat om kvalitetskrav, kostnadseffektivitet och kapacitetsutnyttjande, samt planeringsförutsättningar utifrån stadens miljömål.

Behov utifrån ett minskande elevantal och samordning

Stadens elevantalsframskrivningar har justerats ner under flera år, en utveckling som fortsatte 2024. Fokus för lokalplaneringen har successivt flyttats från expansion och nybyggnation till effektivisering av det befintliga lokalbeståndet. Arbetet syftar till att ta tillvara och effektivt nyttja befintlig permanent kapacitet, samt att upprätthålla fyllnadsgraden, trots sjunkande elevantal. I det arbetet är välutvecklade behovsbedömningar en viktig del.

Under 2023 och 2024 har förvaltningen utifrån ett budgetuppdrag utvecklat metodiken för behovsbedömningar, i synnerhet för grundskolan, i syfte att göra dessa mer transparenta. Metoden har använts i de behovsbedömningar som ligger till grund för denna lokalförsörjningsplan och används i alla kommande nämndärenden för byggprojekt. Metodens två första steg, ta fram nuläge och bedöma framtida behov av elevplatser, vägs mot varandra och balansen/obalansen av de två leder till planering av de lokalförändringar som behövs för att nå godtagbar fyllnadsgrad i staden skolor. Metodens tre steg används i avsnitt 4.6. Lokalplanering grund- och gymnasieskolan.

Figur 4.1: Metod för behovsbedömningar

Enligt stadens befolkningsprognos förväntas antalet barn och unga i grundskoleålder minska fram till år 2035, och därefter börja öka igen. Samtidigt finns det stor skillnad mellan stadens höga planberedskap för nya bostäder och befolkningsprognosens antagande om bostadsbyggande. Således finns en osäkerhet i det förväntade behovet av elevplatser, både i antal och i tid. Denna osäkerhet behöver hanteras genom att reservera mark för framtida skolor, även om det inte finns stöd för detta inom prognosens tidsram.

Stockholms stad har ett mål om att bygga 140 000 bostäder. År 2023 reviderades intervallet för färdigställande från år 2010–2030 till 2035. Cirka hälften av de bostäder som ingår i målet är påbörjade. Det stora antalet bostäder kräver att tillhörande infrastruktur och samhällsservice byggs ut, varför samverkan inom staden är viktigt. Samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) är en förutsättning för att staden tillsammans ska lyckas avsätta mark för nya skolor som matchar bostadsbyggandet och där skolbyggnationen bidrag till minskad skolsegregation och att staden uppfyller sitt hemkommunsansvar. Samordning behövs även i nuvarande situation där skolprojekt flyttas fram i tid eller helt utgår. SAMS bidrar på ett tydligt sätt med att stärka en nödvändig samverkan mellan berörda förvaltningar. Samtidigt är det en utmaning att identifiera mark i staden utifrån ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet.

Förvaltningen konstaterar att det finns ärenden där det inte räcker med samordning, utan att det även krävs styrning i prioritering mellan stadens olika behov. Över tid har tillgång till tillräcklig friyta varit den dominerande frågan inom olika skolprojekt, men andra exempel är kostnadseffektivitet i tillhandahållande av skyddsrum och hantering av tomställda lokaler och idrottslokaler. En kommande fråga är kostnadsfördelning vid klimatåtgärder.

Sträva efter hög fyllnadsgrad

Kostnadseffektiv lokalplanering innebär att befintliga lokalresurser ska nyttjas fullt ut. Detta innebär att fyllnadsgraden i skollokaler ska vara hög och stabil över tid. Ur ett övergripande perspektiv betyder detta att förvaltningen strävar efter 90 procent fyllnadsgrad för stadens samlade grundskolor och sammantaget 95 procent fyllnadsgrad för gymnasieskolor. Målsättningarna avseende fyllnadsgrad baseras på hemkommunansvaret att erbjuda en ändamålsenlig placering till alla elever och för grundskoleelevers del inom rimlig distans från hemmet. Olika årskullar är olika stora vilket innebär vissa naturliga fluktuationer gällande fyllnadsgraden.

För att bedöma fyllnadsgraden på ett likvärdigt sätt mellan stadens skolor använder förvaltningen en kapacitetsmodell för att bedöma skolors kapacitet och lokaltillgångar.

Fyllnadsgraden varierar mellan skolor och områden. Generellt finns det ett flertal F–6-skolor i staden som tappar elever till andra kommunala eller fristående skolor inför årskurs 4 och 6. Detta är speciellt tydligt i ytterstadsområden med många F–6-skolor som i Farsta, Järva, Skärholmen och i delar av Enskede-Årsta-Vantör. Detta drar ned skolornas klasstorlekar och därmed minskar också fyllnadsgraden i mellanstadiet. Samtidigt blir elevtappet oftast så litet att skolorna inte kan minska antal klasser vilket leder till ökade lokalkostnader per elev. Generellt för F-9 skolor är att färre elever byter skola inför årskurs 4 eller 6 vilket gör att fyllnadsgraden håller en högre nivå för dessa skolor.

I gymnasieskolan finns det i regel fler elever inskrivna i årskurs 1 än i årskurs 2 och 3 vilket påverkar skolornas fyllnadsgrad. Till skillnad från grundskolan finns det dock inget krav på

att erbjuda en skola nära hemmet för gymnasieelever. Däremot är antagning till introduktionsprogram hemkommunens ansvar och har andra urvalsgrunder för antagning. Därför bedömer förvaltningen att det för gymnasieskolan går att sträva efter en högre fyllnadsgrad än grundskolan.

Hemkommunen ansvar att kunna ta in elever under pågående termin. Det kan exempelvis vara knutet till nyanlända eller inflyttade elever men även till att hantera oförutsedda förändringar. Under 2024 har stadens kommunala skolor tagit emot nästan 700 nyanlända elever i grundskolan och cirka 200 i gymnasieskolan. Kommunala skolor har även tagit emot elever från fristående skolor som har lagts ned.

Det kan dessutom finnas organisatoriska skäl till att en skola vissa år tar in färre elever än vad lokalkapaciteten medger, som planerade underhållsprojekt eller planerade förändringar i skolans verksamhet.

Säkerställa en skola nära hemmet

Stadens inriktning är att säkerställa elevplatser nära hemmet för grundskoleelever. Nära hemmet innebär för elev i:

- Årskurserna F–3 cirka 2 kilometers gångavstånd till skolan
- Årskurserna 4–6 cirka 3 kilometers gångavstånd till skolan
- Årskurserna 7–9 cirka 4 kilometers gångavstånd till skolan

För de allra flesta elever i Stockholm finns flera skolor inom kilometergränserna. I genomsnitt har en elev i årskurs F–3 fem kommunala grundskolor att välja mellan inom två kilometer från hemmet, mätt efter Stockholms stads trafikkontors registrerade gång- och cykelvägnät. Dock är variationen mellan olika områden stor. I centrala delarna av Norra innerstaden och Södermalm kan en elev ha upp till tio skolor inom två kilometer medan i utkanten av staden finns det ett fåtal områden där eleverna inte har några skolor inom två kilometer. Flesta årskurs F-3 elever utan en kommunal skola inom två kilometer finns i Ekshagen norr om Universitet, på Djurgården samt i Stortorp vid sjön Drevviken. Vad gäller planerad bostadsbyggnation inom Stockholms stad är det enbart planerad nybyggnation i Loudden inom Norra Djurgårdsstaden där ett nytt exploateringsområde planeras utan en enda befintlig kommunal grundskola inom två kilometer.

I genomsnitt har en elev i årskurs 7–9 fem kommunala grundskolor inom fyra kilometer från hemmet. Det finns tre områden i staden, sydöstra Farsta, Mariehäll i Bromma och Vårberg/Skärholmen där unga måste söka till en ny skola inför årskurs 7 och som är beroende av en eller två kommunala högstadieskolor inom fyra kilometer. Det vill säga områden där tillgång till elevplatser i kommunala skolor är beroende av ledig kapacitet i några enstaka skolor. Utöver det finns det flera områden i ytterförorterna där det finns många F–6-skolor men få skolor som utökar sin klassparallellitet inför årskurs 7 inom fyra kilometer.

Kommunfullmäktige har i samband med budget 2025 beslutat att ge nämnden i uppdrag att utreda införandet av kompletterande urvalsgrunder för skolval till högstadiet med syfte att tillgängliggöra platser på skolor med minskat antal elever för elever från olika delar av staden.

Flexibel användning av befintliga lokaler

Ändamålsenlig användning av befintliga lokaler har hög prioritet och ansvaret fördelas mellan skolan och förvaltningen centralt. Det handlar om lokalernas förutsättningar att möta verksamheternas behov. I bedömning av verksamheters behov förutsätts en effektiv verksamhetsplanering och flexibel användning av befintliga lokaler både för att begränsa behov av lokalförändringar och hålla en hög fyllnadsgrad.

Det är nödvändigt att se över lokaler i områden med minskande behov av lokaler, med mål att höja fyllnadsgraden. Detta kräver dock en tydlig prioritering mellan skolor.

Utifrån ett verksamhetsperspektiv har förvaltningen som mål att värna grundskolor med årskurs F-9. Motsvarande mål finns för årskurs F-9 vid nybyggnation. Staden har vid olika tillfällen sedan utredningen Skolplanering för ett växande Stockholm (KS 2011) uttalat att nya grundskolor i den mån det går ska byggas med kapacitet för årskurserna F-9. Behovet av elevplatser och byggnadsmässiga förutsättningar är avgörande för vilka årskurser en skola kan byggas för. Till exempel måste de tomter som erbjuds för nya skolor vara tillräckligt stora för att rymma en fullstor F-9-skola.

Befintliga grundskolors årskursindelning ses över när behovet av olika årskurser förändras. För att bättre motsvara områdets behov både i lägre och högre årskurser, pågår det till exempel utredningar att ställa om befintliga F-6-skolor till F-9-skolor på Lugnets skola och Norra Ängby skola.

Skolornas främsta möjlighet att anpassa sin verksamhet till förändringar i elevantalet sker i antagningen. Antalet sökbara elevplatser per årskurs i grundskolan eller per program i gymnasieskolan är avgörande för skolans elevantal. Det är viktigt att sträva efter hög fyllnadsgrad i skolorna, speciellt i de årskurser i vilka skolorna tar in flest nya elever, det vill säga i förskoleklass samt årskurs 7. Om skolan behöver anpassas till annan årskursindelning, eller minskad parallellitet, behöver förändringar ske vid antagningen. Det kan därför ta flera år att genomföra en förändring i skolorganisationen.

För gymnasieskolans del påverkar lagkrav och stadens mål i budget om användningen av befintliga lokaler. Från och med 2025 ska dimensioneringen av programutbudet för gymnasieskolan även ta hänsyn till arbetsmarknadens behov. Beroende på typ av utbildning kan fler elevplatser inom yrkesprogrammen kräva att befintliga skollokaler anpassas för ändamålet. Vidare är stadens politiska målsättning att en större andel unga, som är folkbokförda i Stockholm, över tid ska gå i någon av stadens gymnasieskolor. Om det behövs

fler elevplatser i gymnasieskolan, samtidigt som behovet i grundskolan minskar, bör en flexibel användning av lokalerna mellan verksamhetsformerna ses över.

Underhåll och evakueringar

Enligt SISAB:s underhållsplanering finns det omfattande underhållsbehov av cirka 45 skolor under de kommande tio åren som kommer kräva hel- eller delevakuering av skolans verksamhet. Omfattande underhållsprojekt innefattar nästan uteslutande utbyte av tekniska installationer såsom ventilationssystem, stammar och elinstallationer. Under förutsättning att underhåll genomförs kommer det under en längre tid finnas behov av evakueringslokaler.

Historiskt sett har evakueringar i stor omfattning hanterats med tidsbegränsade paviljonglösningar inom, eller i anslutning till, skolans fastighet. Att ställa upp en paviljong för evakuering vid ett underhållsprojekt är en dyr lösning och förlänger ofta underhållets genomförandetid. I takt med ett prognostiserat minskat elevantal, främst i grundskolan, har förvaltningen ändrat sin planeringsinriktning från inhyrning till att omhänderta evakueringarna inom stadens befintliga lokalbestånd. Förvaltningen ser över möjligheter att kunna tomställa lokaler inom det befintliga skollokalbeståndet för att använda dessa för flera av de kommande evakueringarna. För att förvaltningen inte ska riskera att stå med tomma lokaler som planeras att användas för evakueringar krävs ett tätt samarbete med fastighetsägare kring omfattning, tidplan och prioriteringsordning av planerade underhållsprojekt. Tabellen nedan redogör för vilka skollokaler som enligt nuvarande planering är aktuella för att nyttjas för evakueringar.

Tabell 4.1: Under de kommande åren kommer förvaltningen använda ett antal permanenta skollokaler som evakueringskolor.

Skola	Evakueringsberedskap
Hjulsta grundskola	Delar av skolan kan användas för evakueringar av andra skolor.
Konradsbergsskolan	Delar av skolan kan användas för evakueringar av andra skolor.
Kvickentorpsskolan	Evakuering av flera skolor fram till utökad elevkapacitet behövs i området till följd av planerad bostadsbyggnation i Farsta.
Kärrtorps gymnasium	Verksamhet avvecklas 2027 och lokaler används för evakueringar därefter.
Roslagstull	Tidigare skolans paviljonger kan användas för evakueringar fram till 2028/2033.
Sankt Jacobi	Evakuering av flera skolor fram till utökad elevkapacitet behövs i området till följd av planerad bostadsbyggnation i Vinsta-Johannelund.
Stora Sköndal	Ny skola med planerat färdigställande år 2032. Delar av skolans tillkommande kapacitet ska användas för evakuering av en annan verksamhet under första åren.
Vårbergsskolan	För evakuering av Slättgårdsskolan och Söderholmsskolan. Kan därefter startas som egen enhet.

Förvaltningen har idag ett antal tomställda lokaler. Tomställningen beror främst på att SISAB genomför underhållsprojekt i lokalerna eller att lokalerna planeras att användas för framtida evakueringar i samband med att SISAB genomför underhållsprojekt på andra skolor.

Behov att avveckla lokaler

Med anledning av det minskande elevantalet och vikande lokalbehovet under kommande år behöver förvaltningen se över sitt lokalbestånd på både kort och lång sikt, utifrån ambitionen om att minska detta. Det krävs strategiska bedömningar om förväntade förändringar i behovet ska hanteras med antingen avveckling, omstrukturering eller överföring av lokalavtal till annan nämnd. Fokus ligger på både kort- och långsiktigt behov, då skolor kan vara svåra och kostsamma att nyanskaffa, om eller när, behoven ökar igen och ställningstagande i det enskilda fallet kan vara komplext. Att avveckla en skola, eller delar av den, är alltid en svår fråga. Att minska antalet tillgängliga elevplatser i staden är först och främst en kostnadsfråga, det är viktigt att skolpengen värnas, och att säkerställa att denna inte belastas av att betala för lokaler som det inte finns behov av. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det nästan alltid går snabbare att avveckla en lokal sett till uppsägningstider än att anpassa verksamheten till de lokalförändringar som avvecklingen kan innebära. En elev som har blivit placerad vid en viss kommunal skola har, som huvudregel, rätt att gå kvar i den skolan. Eventuella organisatoriska förändringar på skolan kan därför behöva planeras och genomföras med mycket god framförhållning för att avveckling av lokaler ska vara möjlig. Den organisatoriska planeringen och lokalplaneringen behöver därför alltid ske simultant för att säkerställa att avvecklingen av lokaler sker i rätt omfattning och på rätt plats i staden.

För att hantera lokalavvecklingsfrågan på ett likvärdigt sätt över staden, har förvaltningen arbetat fram en prioriteringsordning för lokalavveckling:

1. Tidsbegränsade lokaler
2. Lokaler med stadsexterna hyresvärdar
3. Permanenta skollokaler där skollokaler kan behållas som utbildningslokaler genom att användas för annan utbildningsverksamhet
4. Permanenta skollokaler som inte behövs som utbildningslokaler men kan användas för annan verksamhet inom staden
5. Total lokalavveckling

När avveckling av enskilda lokaler prövas så behöver hänsyn tas till organisatoriska förutsättningar och om det är en tillfällig eller permanent avveckling.

Tidsbegränsade lokaler

För att hantera den snabba befolkningsökningen under de senaste femton åren, har många tidsbegränsade lokaler hyrts in för att tillskapa elevplatser i grundskolan. Tidsbegränsade lokaler avser både lokaler med tidsbegränsat bygglov och tidsbegränsad byggnadskonstruktion. I dagsläget finns cirka 8700 av stadens kommunala elevplatser i tidsbegränsade lokaler. Dessa behöver avvecklas när bygglovet löper ut eller när lokalen

uppnått sin tekniska livslängd. För att erhålla ett tidsbegränsat bygglov måste det påvisas att behovet är tillfälligt, exempelvis på grund av evakueringsbehov, en tillfällig elevantalsökning eller att en permanent lösning kommer att ersätta det tidsbegränsade bygglovet.

I och med att elevantalet förväntas att minska, kommer förvaltningen avveckla flera tidsbegränsade lokaler utan att ersätta dem. Många av de tidsbegränsade lokalerna kommer även att kunna avvecklas tidigare än planerat. Under 2024 avvecklades 800 elevplatser i tidsbegränsade lokaler. Fram till 2033 föreslår förvaltningen utifrån nuvarande elevantalsutveckling att ytterligare cirka 5 500 elevplatser i tidsbegränsade lokaler ska avvecklas utan att ersätta dem. I de fall där det finns behov av att säkerställa skolverksamhet i nya tidsbegränsade lokaler ska möjligheten att nyttja lokaler inom stadens befintliga lokalbestånd undersökas som ett första alternativ. I ett fåtal fall finns det en plan att ersätta tidsbegränsade lokaler med permanenta.

Stadsexterna hyresvärdar

Majoriteten av de kommunala grund- och gymnasieskolorna ligger på stadens mark och hyrs av SISAB, och i några fall andra kommunala hyresvärdar. Staden har i budget 2025 satt en tydlig inriktning om att nämnden i så hög utsträckning som möjligt ska hyra lokaler av kommunala hyresvärdar och undvika inhyrning från privata aktörer, då dessa ofta både blir dyrare för staden och innebär sämre rådighet. Sett till detta mål, ska förvaltningen först och främst värna permanenta, kommunägda lokaler när avvecklingar i lokalbeståndet behöver göras. Befintliga lokaler som hyrs in av privata aktörer ses noga över när hyrestiden är på väg att löpa ut, både vad gäller fortsatt behov och möjlighet att omlokalisera verksamheten till en lokal inom det kommunala beståndet.

Permanent skollokaler för annan utbildningsverksamhet

Det är viktigt att behov av skollokaler bedöms utifrån ett långsiktigt perspektiv. I det fall minskande elevantal innebär att någon eller några befintliga permanenta skollokaler inte behövs, åtminstone under en begränsad tid, ska förvaltningen först och främst se över möjligheter att erbjuda skollokaler till annat utbildningsändamål inom staden, som byte mellan grund- och gymnasieskola eller till en förskola eller vuxenutbildning. Syftet med detta är att behålla lokalen inom stadens lokalbestånd utan behov av detaljplaneförändring. Detta betyder att om behovet av grund- eller gymnasieskoleplatser skulle öka längre fram, skulle det vara enkelt att starta skolverksamhet i lokalen igen. Detta är extra viktigt för skollokaler med strategisk placering i staden där nyanskaffning av mark eller lokaler kan vara svårt på lång sikt. Uthyrning till fristående skolhuvudmän kan också bli aktuellt i vissa särskilda fall under tidsbegränsade perioder. Förvaltningen har exempelvis tidigare hyrt lokaler på Kärrtorps gymnasium till fristående verksamhet inom resursgrundskola.

Permanent skollokaler för annan verksamhet

Om det inte finns någon efterfrågan på att använda lokalen till annat utbildningsändamål, ska nämnden därefter se över möjligheterna till användandet av annan stadsintern verksamhet för att behålla lokalen inom stadens bestånd.

Total lokalavveckling

När det inte finns något behov av nämndens permanenta lokaler, på varken kort- eller lång sikt, inom staden för någon stadsintern verksamhet kan det bli aktuellt med total avveckling av lokalen genom uppsägning.

Ändamålsenliga pedagogiska miljöer

Funktionsprogram

Målet är att alla stadens elever ska ha likvärdiga lokaler. Det är dock viktigt att notera att likvärdighet inte innebär att alla skolor ska ha identiska lokaler. Varje skola ska istället bedömas utifrån sina specifika förutsättningar och behov.

När det gäller om- och nybyggnation av skolor har utbildningsnämnden sedan 2014 ett funktionsprogram som tillämpas vid om- och nybyggnation av skolor. Programmet uppdateras årligen i samband med nämndens behandling av lokalförsörjningsplanen. Programmet används som underlag vid beställning av byggnadsprojekt för att säkerställa likvärdiga och goda pedagogiska lokaler. Programmet används främst vid byggprojekt som berör grundskolor, men relevanta delar används även i gymnasieprojekt. Funktionsprogrammet används alltid vid nybyggnation, men vid om- och tillbyggnation finns ofta begränsningar utifrån byggprojektets förutsättningar, varför programmet kan vara svårt att tillämpa fullt ut. Funktionsprogrammets syfte är att säkerställa att staden bygger goda pedagogiska lokaler för ett långsiktigt bruk och att samtidigt ge förutsättningar för att korta ner planeringstider och beställa rätt från början. Fokus i funktionsprogrammet ligger på aspekter som trygghet, likvärdighet och en variation av rum med stor flexibilitet.

Revideringen av funktionsprogrammet utgår från erfarenheter av byggprojekt, synpunkter från verksamheten och identifierade utvecklingsbehov. Årets revidering utgår även till stor del från en aktualitetsprövning av den inledande programbeskrivningen, som beskriver programmets övergripande målbild i relation till stadens pedagogiska visioner. Förslaget till reviderat funktionsprogram redovisas i bilaga 4.3.

Förvaltningen kommer under året att arbeta med budgetuppdraget om att så kallade flexomklädningsrum ska säkerställas vid nybyggnation.

Skolgårdens storlek och lekvärdesriktlinjer

Forskning, myndighetsrekommendationer och förvaltningens egen utvärdering av nybyggda skolgårdar (2022) visar att en tillräckligt stor skolgårdsyta är avgörande för att nå målsättningen om en kvalitativ utemiljö på stadens skolgårdar. På en liten skolgård är det svårt att anlägga de funktioner som behövs för att erbjuda eleverna en tillräckligt varierande, stimulerande och rekreativ utemiljö. De största utmaningarna ligger i att skapa en hållbar grönstruktur, tillräckligt stora idrottszoner och andra fartfyllda zoner och samtidigt ge

möjlighet till återhämtning. På för små ytor minskar också möjligheten till att hantera klimateffekter med hjälp av åtgärder på skolgården. Den totala ytan påverkar också möjligheten att bygga ut skolan vid ett eventuellt framtida behov. I de fall skolan har en anpassad grundskola krävs det ytterligare ytor för att kunna tillgodose alla elevers behov.

Förvaltningen arbetar vidare med det budgetuppdrag som gavs till utbildningsnämnden 2024 om att ta fram lekvärdesriktlinjer för skol- och förskolegårdar. Ett förslag till riktlinjer ska preliminärt vara klart under våren 2025. Riktlinjerna ska säkerställa tillräckliga yttorlekar, pedagogisk kvalitet och grönska i utemiljön. Riktlinjerna tas fram i samarbete med stadsledningskontoret, förskoleförvaltningen, SISAB, stadsbyggnadskontoret, stadsdelsförvaltningarna, exploateringskontoret och miljöförvaltningen.

Ett fastställande av lekvärdesriktlinjer för stadens skolor innebär att staden därefter har två huvudsakliga riktlinjer att beakta vid inplacering av nya skolor, stadens befintliga beslut om tillämpning av skollagens krav om skola nära hemmet och nya lekvärdesriktlinjer för tillämpning av plan- och bygglagens krav på friyta.

Gröna skolgårdar

I budget för år 2025 har utbildningsnämnden fått två uppdrag som syftar till att skapa grönare miljöer på skol- och förskolegårdar under mandatperioden. Den ökade ambitionen att investera i grönare skolgårdsmiljöer är i linje med förvaltningens pågående skolgårdsprojekt som under 2022 uppdaterades med särskilt fokus på hälsa och grönska.

Förvaltningen planerar för en vidareutveckling av skolgårdsprojektet där nya erfarenheter och metoder provas på befintliga skolor för att få ökad kunskap om hur staden kan skapa hållbara gröna skolgårdar. Projektet har även fått ett kunskapsstöd med hjälp av externa aktörer som bidragit till ökade kunskaper om hållbar grönska och fysisk aktivitet i utemiljöer för barn och unga. Förvaltningen planerar för ombyggnation av minst 15 skolgårdar till och med år 2026. Projektet fortsätter under 2026–2027 och förvaltningen planerar nu för vilka skolor som ska ingå i projektet. Prioriterat är skolgårdar i behov av tillgänglighetsanpassningar för att säkerställa att stadens skolgårdar är gestaltade för alla barn och unga. I urvalet tas även hänsyn till hur sårbara gårdarna är för värmebölja och socioekonomiskt index. Projektet kommer utvärderas för att dokumentera åtgärder och analysera dess effekter i relation till budgetuppdrag. Utvärderingen syftar till att förvaltningen ska bli bättre beställare av gröna skolgårdar och görs i samverkan med SISAB.

Gröna skolgårdar innebär andra förutsättningar för skolors personal, barn och vårdnadshavare än mer traditionella gårdar. Bland annat kan skolgården stödja undervisning i hållbar utveckling och vara mer resilient till klimateffekter så som värmebölja. Men samtidigt behöver planteringar vara instängslade under en tid och växter och lösa material kan behöva hanteras på särskilda sätt. Förvaltningen kommer se över vilket stöd som kan vara aktuellt gentemot skolorna, främst under övergången från en traditionell till en mer naturbaserad

skolgård. För att skapa en hållbar övergång kan det också vara aktuellt att bygga om skolgårdar i etapper, särskilt gårdar med mindre friytor.

Förskole- och skolgårdar ska vara trygga och säkra för barnen. Samtidigt behöver gårdarna också få vara tillräckligt stimulerande och erbjuda möjligheter för barn att utmana sig fysiskt genom att klättra, hoppa och balansera. Det ska finnas möjlighet att öka graden av utmaning i takt med att barnens färdigheter utvecklas. Allt fler kommuner arbetar därför med en balanserad riskbedömning som syftar till att barn ska få testa gränser inom rimligt säkra förhållanden. Förvaltningen avser att bevaka de projekt som finns kring balanserad riskbedömning samt vid behov återkomma med förslag kring hur staden skulle kunna arbeta med liknande modeller eller arbetssätt.

Klimatåtgärder

Stadens klimathandlingsplan (2022–2025) anger bland annat stadens prioriteringar för att hantera effekter av klimatförändringarna. Ett prioriterat delmål är att hantera effekterna av skyfall. Översvämningar på skoltomter kan vara en planteknisk lösning att hantera skyfall i staden men de ökar risken för negativa konsekvenser så som vattenskador på fastigheter, skadade element i utemiljön och försämrad framkomlighet. Effekterna av skyfall förvärras ju mer av markytan som är hårdgjord. Skolans tomt behöver vara utformad så att skyfall kan hanteras inom skolgården. Effekterna kan mildras bland annat genom en tillräcklig andel genomsläppliga markmaterial, exempelvis genom gröna ytor som även är hälsofrämjande och uppmuntrar till aktivitet för barn och unga.

I stadens klimathandlingsplan ingår även att hantera värmeböljor som är en effekt av klimatförändringarna. Värmeböljor i skolmiljö ska ses som ett arbetsmiljöproblem för elever och personal och kan även utgöra en hälsorisk, särskilt för barn som tillhör en riskgrupp. Förvaltningen ser också ett ökat antal förfrågningar från skolor kring åtgärder för att förbättra inomhusklimatet under sommarhalvåret. Utöver åtgärder som solavskärmning och installation av kyla är en åtgärd för att skapa svalka att anlägga hållbar grönska på skolgårdar, som klarar slitaget från skolverksamheten. Förvaltningen har i samarbete med miljöförvaltningen tagit fram ett verktyg där samtliga grundskolor graderas utifrån hur sårbara de är för värmebölja. Detta verktyg är en del i förvaltningens strategi för gröna skolgårdar. Verktöget syftar till att prioritera vilka skolor som är i störst behov av klimatanpassade åtgärder. Förvaltningen har bidragit till budgetuppgdraget att utreda hur effekter av värmebölja kan inkluderas och hanteras i stadsutvecklingsprocessen.

Förvaltningen kommer fortsätta det klimatanpassningsarbete som påbörjades inom ramen för projektet Skolgårdar med på fokus grönska och rörelse. Skolgårdarna kommer att byggas om med inriktningen att få bort hårdgjord yta till förmån för buskar, träd och markmaterial som inte lagrar värme i lika hög utsträckning. Med hjälp av dessa projekt kommer utbildningsförvaltningen och SISAB bättre kunna prognosticera kostnaderna för dessa åtgärder och utvärdera deras effekt, även sett till skolverksamhetens behov. Det är viktigt att staden tar ett helhetsgrepp kring ekonomin vad gäller att hantera effekter av

klimatförändringarna. Det mest effektiva sättet att begränsa climateffekter för nybyggda skolor är att anvisad mark är ändamålsenlig. I de fall detta inte är möjligt så ökar kostnaderna i byggprojekten för att begränsa höga temperaturer och översvämningar. I dessa fall behövs en översyn över hur kostnaderna ska fördelas. Det finns även ett behov av att anpassa befintliga skolgårdar för att bättre hantera effekterna av klimatförändringar. Förvaltningen önskar att staden tar ett samlat grepp kring klimatanpassning av skolfastigheter och planerar för en hållbar finansiering så att inte andra uppdrag riskerar att påverkas negativt.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Bedömd hyreskostnadsutveckling ska redovisas tio år framåt, fram till år 2035. Då relevantframskrivningen endast sträcker sig till och med år 2033 så grundar sig kostnadsberäkningarna fram till dess på faktisk planering medan kostnadsökningen år 2034 och 2035 endast är en extrapolering. Förvaltningen ser ett behov av att prognosperioden för hyreskostnaderna förkortas så att den överensstämmer med relevantframskrivningen och första planeringsperioden alternativt att relevantframskrivningen och första planeringsperioden förlängs.

Den sammanlagda årshyran uppgår år 2025 till 2 769 mnkr inklusive tomställda skollokaler. Enligt budget 2025 ska hyror för lokaler som inte används i undervisningsverksamheten inte ingå i elevschablonen, och därmed inte finansieras av utbildningsnämnden. En första redovisning av sådana lokaler ska göras i samband med lokalförsörjningsplanen. Kostnaden beräknas till cirka 79 mnkr under 2025. Under hela planeringsperioden beräknas kostnaden vara konstant.

Under hela planperioden beräknas kostnaden för tomställda skollokaler att vara konstant.

- År 2025–2028 ökar årshyran med 29 mnkr, exklusive indexering.
- År 2025–2035 minskar årshyran med 57 mnkr, exklusive indexering.
- Grundskolans hyreskostnader minskar med 78 mnkr, gymnasiets ökar med 21 mnkr och de administrativa lokalerna är i princip oförändrade år 2035 jämfört med 2025.

De kostnader som utbildningsnämnden har för strategisk planering ska ersättas särskilt. En första redovisning av kostnader som kan komma att falla ut 2025 ska göras i samband med lokalförsörjningsplanen. Detaljplaner för två nya skolor och en idrottsbyggnad är aktuella under 2025. Kostnaderna beräknas till sammanlagt 2,8 mnkr under 2025.

Kostnaderna som förvaltningen har för lokaler enligt ansvarsfördelningen i samverkansavtalet fördelas mellan förvaltning centralt och skolorna. En förväntad förändring är att ansvaret för lås och larm övergår till SISAB och ska ingå i hyran. Detta medför att hyran ökar men att förvaltningens och skolornas investeringskostnader i lås och larm minskar. Samtidigt har byggprojekt ibland investeringar i hyresgästens egendom som hyresförts. I kommande

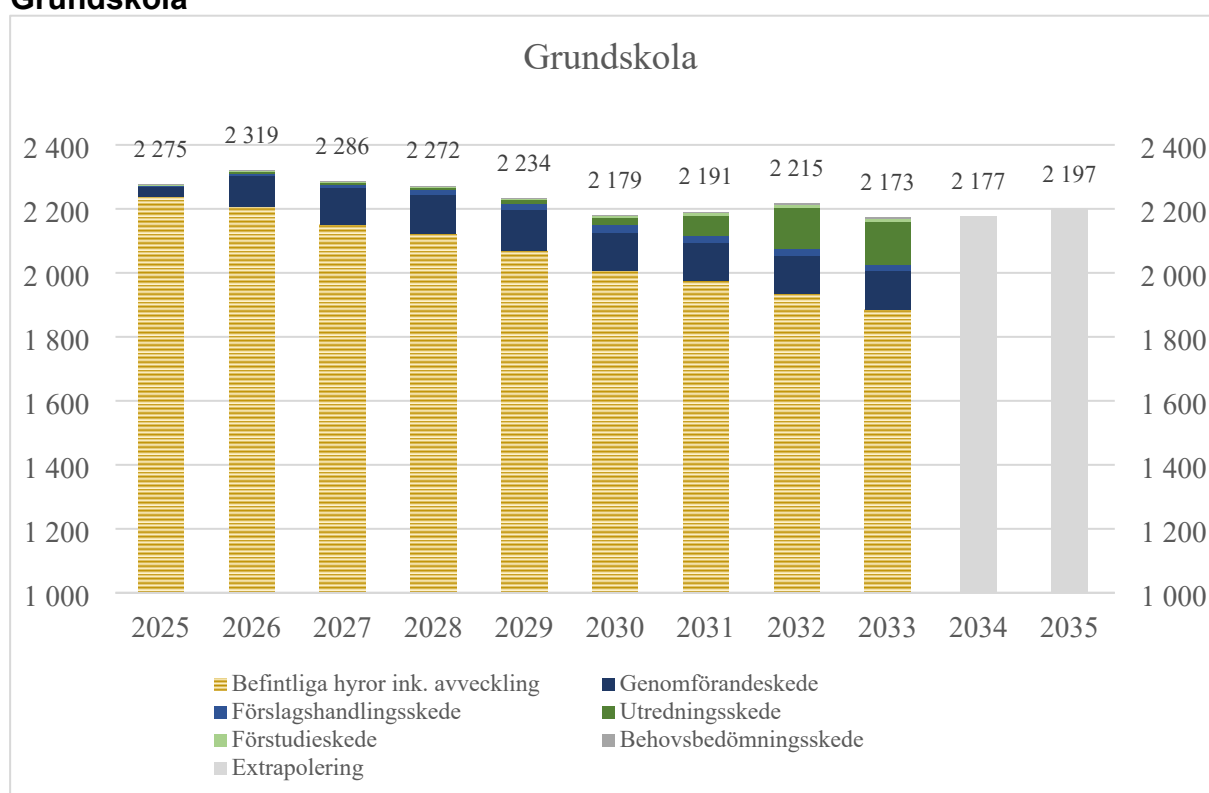
offerter från SISAB kommer dessa investeringar inte att göras av SISAB och ingå i hyran utan göras av utbildningsnämnden.

Administrativa lokaler

Kostnaderna för de administrativa lokalerna är i princip oförändrade under första planeringsperioden. För mer information om planeringen se avsnitt 4.5.

Kostnaderna för verksamhetsanknutna administrativa lokaler såsom START Stockholm och Skolslussen återfinns inom kostnadsförändringarna för grundskola och gymnasium.

Grundskola

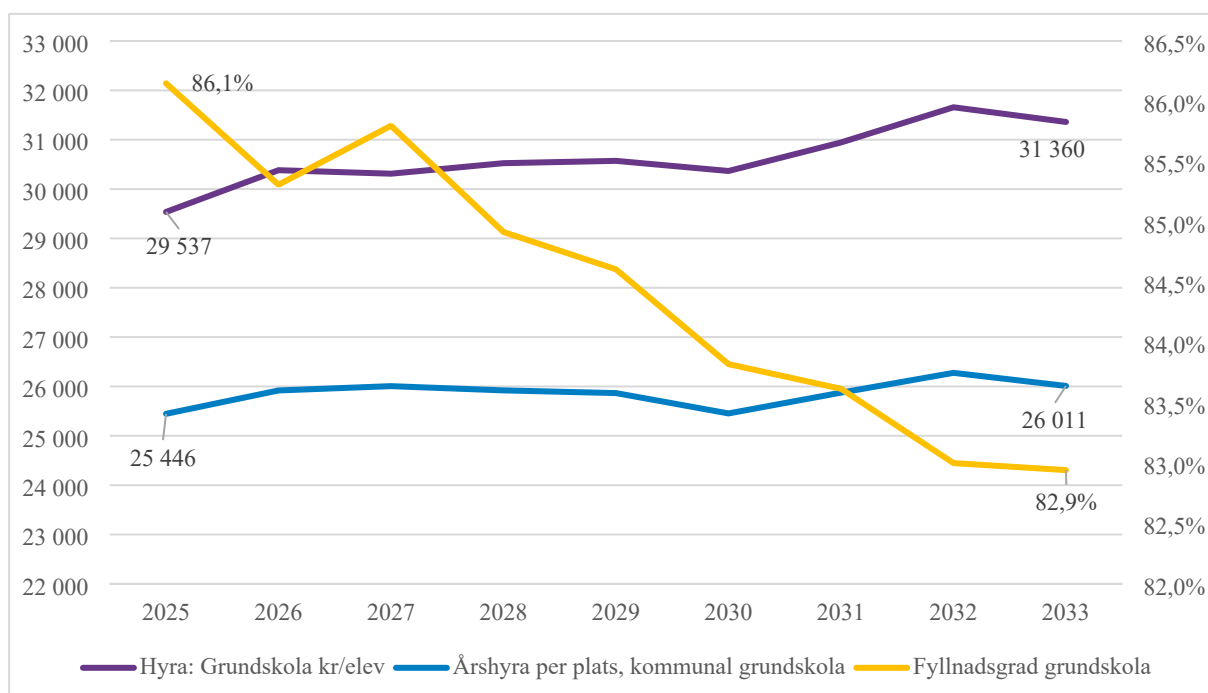

Figur 4.2: Hyreskostnadsutveckling inom grundskolan (mnkr) 2025–2033 fördelat per skede.

Figur 4.2 ovan presenterar förväntad hyreskostnadsutveckling för grundskolan under perioden 2025–2033. De olika färgerna i staplarna representerar olika kostnadsposter, den beigea delen av staplarna avser befintliga hyror inklusive planerade avvecklingar, medan övriga färger representerar kostnader per skede för utredningar/genomförande av planerad byggnation. Hyreskostnaderna inom grundskolan förväntas minska med cirka 78 mnkr fram till år 2035. Under första planeringsperioden 2025–2033 planeras tre nya grundskolor till en hyreskostnad om 97 mnkr varav alla, helt eller delvis, ersätter befintlig tidsbegränsad kapacitet. Minskade hyreskostnader vid avveckling uppgår till totalt 185 mnkr. Det planeras också ett större antal byggprojekt i befintliga skolor för att säkerställa ändamålsenlighet. Kostnaderna för om- och

tillbyggnadsprojekt i befintliga lokaler uppgår till 198 mnkr. Avbetalade hyrestillägg för befintliga lokaler uppgår till 188 mnkr i årskostnad. Kostnaderna för tomställda lokaler beräknas till cirka 76 mnkr under hela perioden, baserat på kostnaderna 2025. Kostnaderna för tomställda lokaler ingår i diagrammet ovan. Planeringen för grundskolan beskrivs närmare i avsnitt 4.6. samt i bilaga 4.1.

I figur 4.3 nedan visas den förväntade utvecklingen för de lokalkostnader som ska täckas av grundskolans schablonintäkter (inklusive intäkter från andra kommuner för deras elever i nämndens skolor) i relation till dels antal elever, dels antal platser.

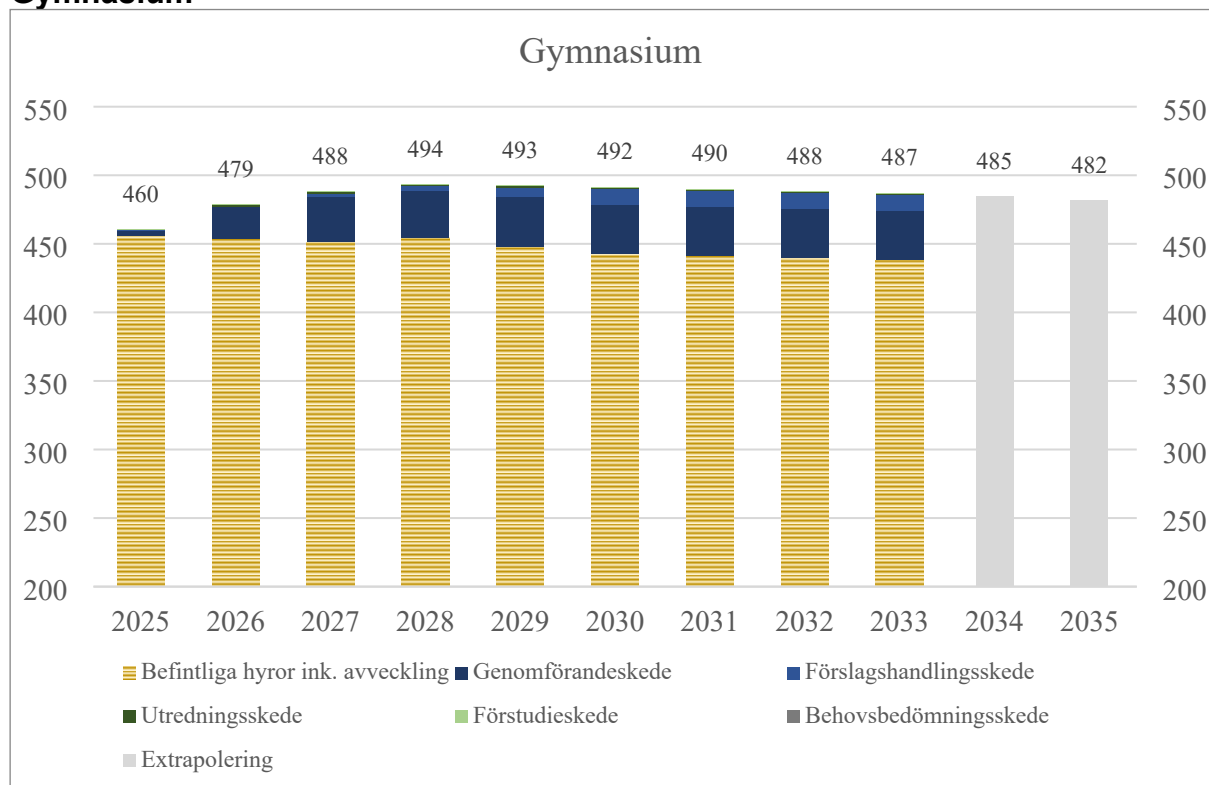

Figur 4.3: Hyra per intäktsgrundande elev och fyllnadsgrad, utveckling år 2025–2033, i kronor och procent

Årshyran har dividerats med det intäktsgrundande antalet elever respektive totalt antal platser i stadens egna grundskolor. Intäktsgrundande elever beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal elever under kalenderåret. Både stockholmselever och elever från andra kommuner i Stockholms stads grundskolor ingår. Elevantalen och fyllnadsgraden skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin som ligger till grund för redovisning av elevantalsframskrivning och behovsbedömningarna.

Kostnadsökningen per plats väntas bli måttlig under perioden, men kostnaden per elev ökar tydligt. Skillnaden beror på den sjunkande fyllnadsgrad som blir följderna med nuvarande elevantalsframskrivning och lokalplanering. Att kostnaden per elev ökar innebär, i avsaknad av schablonhöjningar, att allt större andel av schablonen kommer att behöva reserveras för lokalkostnader.

Gymnasium

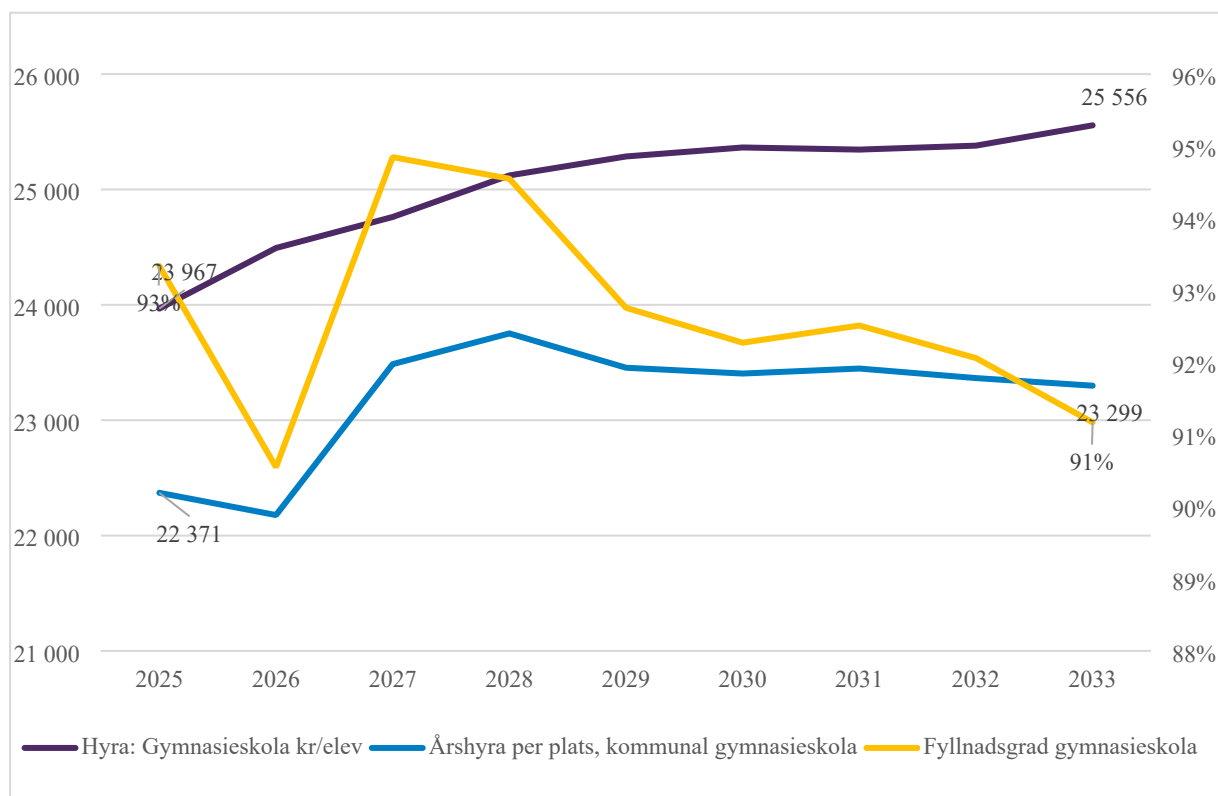

Figur 4.4 Hyreskostnadsutveckling inom gymnasieskolan (mnkr) 2025–2033 fördelat per skede.

Figur 4.4 ovan presenterar förväntad hyreskostnadsutveckling för gymnasieskolan under perioden 2025–2033. Hyreskostnaderna inom gymnasiet förväntas öka med cirka 21 mnkr till och med år 2035 vilket till stor del beror på den nya gymnasieskolan vid Slakthusområdet. Två tidsbegränsade lokaler kommer att avvecklas under perioden. Kostnaderna för tomställda lokaler beräknas till cirka 3 mnkr under hela perioden, baserat på kostnaderna 2025. Kostnaderna för tomställda lokaler ingår i diagrammet ovan. Planeringen för gymnasiet beskrivs närmare i avsnitt 4.6 samt i bilaga 4.2.

I figur 4.5 nedan visas den förväntade utvecklingen för de lokalkostnader som ska täckas av gymnasieskolans schablonintäkter (inklusive intäkter från andra kommuner för deras elever i nämndens skolor) i relation till dels antal elever, dels antal platser.

Kostnadsökningen 2025–2027 leder till en initial kostnadsökning per plats, men efter det sker en viss minskning då den totala kostnaden minskar men antalet platser är stabil. Elevantalsökningen i de första åren gör att kostnaden per elev ökar i lägre takt än kostnaden per plats i början av perioden, men därefter fortsätter kostnaden per elev att öka något under hela perioden. Förklaringen är att elevantalet och därmed fyllnadsgraden sjunker något mer än kostnaderna. Liksom i grundskolan kommer därmed en allt större andel av gymnasieschablonen att behöva reserveras för lokalkostnader.

Figur 4.5: Hyra per elev och fyllnadsgrad i gymnasieskola, utveckling år 2025–2033

Årshyran har dividerats med det intäktsgrundande antalet elever respektive totalt antal platser i stadens egna skolor. Intäktsgrundande elever beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal elever under kalenderåret. Både stockholmselever och elever från andra kommuner i Stockholms stads skolor ingår. Elevantalen och fyllnadsgraden skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin som ligger till grund för redovisning av elevantalsframskrivning och behovsbedömningarna.

Ekonomiska utmaningar

De senaste årens kraftiga prisutveckling har inneburit stora kostnadsökningar för nämnden, bland annat för lokaler. Inflationen har påverkat nämndens hyreskostnader för befintliga hyresavtal och prisökningar inom byggprojekten kan, förutom att leda till en högre hyreskostnad, också leda till att byggprojekt behöver omdefinieras, försenas eller avbrytas. Det är även möjligt att beslutade projekt behöver nytt nämndbeslut på grund av stor kostnadsökning.

Ett lägre elevantal minskar också behovet av elevplatser vilket riskerar en sjunkande fyllnadsgrad om inte avvecklingen av elevplatser genomförs i samma takt som elevantalsminskningen. En effektiv lokalplanering är viktig för att begränsa kostnadsutvecklingen på sikt samt bibehålla en hög nyttjandegrad av nämndens lokaler. Nämnden riskerar dock, trots en effektiv lokalplanering, att på sikt hamna i en situation där man av strategiska skäl vill behålla skollokaler för framtida användning trots att de inte

behövs i dagsläget. Konsekvensen av detta blir då högre hyreskostnader för tomställda lokaler där nämnden inte har några prestationer som kan täcka kostnaden och är beroende av annan finansiering.

I byggprojekt har ibland investeringar i hyresgästens egendom lagts i investeringen som hyran baseras på. I kommande offerter från SISAB kommer dessa investeringar inte att göras av SISAB och ingå i hyran utan göras av utbildningsnämnden. Detta kommer inte att påverka kostnaderna totalt, då det innebär att hyreskostnader ersätts av kapitalkostnader för nämnden. Däremot kommer nämndens investeringsbudget att behöva ökas med anledning av förändringen. Effekten mildras i och med att ansvaret för lås och larm förväntas överföras till SISAB och för att ingå i hyran i stället för att hanteras som hyresgästens egendom.

4.4 Samverkan

Förvaltningen har löpande samverkan med flera av stadens nämnder och bolag för att säkerställa ett effektivt nyttjande av nämndens lokaler. Internt har nämnden även etablerade forum för lokalsamverkan för grundskola, gymnasieskola och nämndens administrativa verksamheter.

Löpande samverkan

Förvaltningen samverkar i dagsläget med flera andra nämnder och bolag inom staden avseende lokalfrågor. Förvaltningen har de senaste åren arbetat med budgetuppdraget att tillgängliggöra lokaler för kultur- och föreningslivet. Arbetet har i synnerhet avsett att tillgängliggöra stadens idrottshallar på kvällar, helger och lov. I dagsläget hyr cirka 100 av stadens skolor ut delar av sina lokaler till föreningsliv och andra aktörer. Av dessa skolor är 12 stycken övernattningskolor, vilka är geografiskt utspridda över staden.

För att öka nyttjandet av befintliga skollokaler utanför verksamhetstid har förvaltningen, tillsammans med idrottsförvaltningen, kulturförvaltningen och SISAB, ingått i en arbetsgrupp under 2024. Arbetsgruppen har haft som mål att föreslå åtgärder för att öka nyttjandet, vilka sammanställdes i ett tjänsteutlåtande till utbildningsnämnden i slutet av 2024. Arbetet har också resulterat i upprättandet av en ny arbetsgrupp samt styrgrupp för hantering av uthyrningsfrågor. I forumen finns representanter från utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen och SISAB.

Ett flertal av stadens kommunala och fristående skolor är beroende av idrottsförvaltningens idrottshallar för att kunna bedriva idrottsundervisning enligt timplan under skoltid. Tillgång till idrottslokaler och samverkan med idrottsförvaltningen är således en viktig del av lokalplaneringen för skolor.

Vid samverkan kring lokaler för gymnasieverksamhet är förvaltningen delaktig i StorSthlms forum för samarbete inom regionen.

Samverkan i lokalprojekt

I samtliga lokalprojekt initierade av förvaltningen ska möjligheten till uthyrning/samverkan utredas i tidigt skede. För närvarande pågår ett tiotal lokalprojekt i samverkan med andra aktörer inom staden.

Utbildningsförvaltningen samverkar med idrottsförvaltningen vid planering av fullstora idrottshallar, vilka i huvudsak beställs av idrottsförvaltningen. För en sammanställning av pågående samplaneringsprojekt, se tabell 4.2 nedan. Hallarna hyrs sedan ut till skolor genom timbokning under skoltid. Samplaneringen säkerställer skolors tillgång till idrottslokaler och idrottsförvaltningens hyresintäkter. Samnyttjandet innebär minskade investeringar för staden. Beslut om samplanering tas i respektive nämnd och i kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

Utbildningsförvaltningen har även genomfört lokalprojekt avseende fullstora idrottshallar, i vilka utbildningsförvaltningen för närvarande bär hela hyreskostnaden. Även i dessa fall eftersträvas samverkan med idrottsförvaltningen. De ekonomiska förutsättningarna för utbildningsförvaltningen att föreslå nämnden att beställa fullstora hallar är för närvarande mycket begränsat. En översyn av finansiering av befintliga hallar, oavsett storlek, pågår enligt aktivitet i Kommunfullmäktiges budget för 2025.

Åsö Grundskola avvecklas och lämnar lokaler på Campus Åsö under sommaren 2027. Lokalerna erbjuds huvudsakligen till arbetsmarknadsförvaltningen som i samband med detta har möjlighet att utöka sin vuxenutbildning.

Samverkan i strategisk planering

Utbildningsförvaltningen deltar tillsammans med andra förvaltningar och bolag i staden, i den samordnade skolplaneringen i Stockholm (SAMS) för att säkerställa mark för nya skolor i framtiden. När en ny skola planeras undersöker förvaltningen alltid efter möjligheter till samverkan med andra förvaltningars verksamheter. Inom SAMS är samplanering tillsammans med stadsdelsförvaltningarna och idrottsförvaltningen centralt. I takt med att stadens mark blir allt mer bebyggd blir konkurrensen på lämpliga tomter för ytkrävande samhällsservice allt hårdare. I de fallen utbildnings- och idrottslokaler kan samplaneras bör staden samverka.

Det bör dock uppmärksammas att det finns en tidsmässig utmaning i samplaneringsprojekt av utbildnings- och idrottsförvaltningarnas behov av idrottshallar. Det finns ett flertal nya skolor med i planeringen där planerat färdigställande skjuts framåt i tiden men där idrottsbehovet inte gör det. Samtidigt möjliggör inte alltid tomtens förutsättningar att skola och idrottshall kan byggas under olika år.

Utifrån förvaltningens befintliga samverkan finns det i synnerhet utvecklingspotential vad gäller samverkan tillsammans med stadsdelsförvaltningar, kulturförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen. I och med det minskande elevunderlaget i stadens skolor bedömer förvaltningen att samverkan med stadens nämnder och bolag är en viktig del för att säkerställa en ekonomiskt effektiv lokalförsörjning. Under perioder med sjunkande elevantal ser utbildningsförvaltningen positivt på att hyra ut eller överlåta lokaler för nyttjande av andra verksamheter staden och på så sätt behålla lokaler på strategiskt viktiga platser inom stadens lokalbestånd.

Tabell 4.2: Utbildningsförvaltningens samverkan med idrottsförvaltningen vid planering av fullstora idrottshallar

Samplaneringsprojekt	Fastighets- ägare	Behov (UtbF)	Status
Enskede-Årsta-Vantör			
Ny F-9-skola och idrottshall inom Årstafältet 1	SISAB	2035–2040	Idrottshall behövs tidigare men måste byggas samtidigt som skolan.
Ny gymnasieskola samt idrottshall i Slakthusområdet	Extern	2026	Idrottshall 2026–2027
Hägersten-Älvsjö			
Tillbyggnation av Nybohovsskolan samt ny idrottshall	SISAB	Efter 2045	IdF behov är kopplat till Liljeholms-hallarnas och Brännkyrkahallens framtid.
En till två nya skolor och en fullstor idrottshall inom programmet för Älvsjö-Örby	Ej fastlagd	Efter 2038	Samplanering
Hässelby-Vällingby			
Björnbodaskolan - befintliga skollokaler ersätts med en ny skolbyggnad samt idrottshall	SISAB	2033–2034	IdF behov tidigare än skolans färdigställande.
Järva			
Ny F-9-skola och idrottshall vid Dalhagens bollplan	SISAB	2041–2045	Idrottshall 5–10 år tidigare. IdF ser även över en temporär idrottshall på platser i närtid.
Kungsholmen			
Kristinebergshallarna	FSK	2030	IdF planerar tre nya idrottshallar i Kristineberg. Anpassningar i hallarna görs för skolidrottens behov. UtbF har stort behov av mer idrottskapacitet på Kungsholmen.
Norra innerstaden			
Ny skola samt sim -och idrottshall i Loudan	Ej fastlagd	2036–2043	Samplanering

Ny skola samt idrottshall i Södra Värtan	Ej fastlagd	2036–2043	Samplanering
Ny idrottshall i Hjorthagen	FSK	2030	Projekt avseende Hjorthagens skolas tillbyggnation har avbrutits. IdF kommer att fortsätta planering av en ny idrottshall med hänsyn till behov i området.
Ny gymnasieskola till Hagastaden samt idrottshall	Ej fastlagd	Efter 2045	Samplanering
Skarpnäck			
Samplanering för en ny Gränsbergets idrottshall vid Skarpnäcks skola	FSK	2026	Skarpnäck skola har behov av idrottshallen. Samplanering utan att skola byggs ut.
Samplanering för en ny Hammarbyhöjdens idrottshall vid Hammarbyskolan södra (i EÅV)	FSK	2030–2031	Hammarbyskolan södras idrottslokaler rivs när ny idrottshall i Nytorps gärde blir färdig.
Skärholmen			
Ny skola Vårbergsvägen	FSK	Efter 2045	Idrottshall färdigställs prel. 2027.
Lillholmsskolan	SISAB	2027–2029	Nytt samplaneringsprojekt
Södermalm			
Ny skola och idrottshall inom programmet för Henriksdalshamnen/Nordöstra Sjöstaden	SISAB	Efter 2045	IdF och UtbF har idag ett underskott av idrottshallar.

4.5 Lokalplanering i administrativa lokaler

Under 2023 inleddes ett antal omlokaliseringar av administrativa lokaler för pedagogisk verksamhet och fackliga funktioner. Arbetet med planerade omflyttningar samt ytterligare samlokalisering av förvaltningens administrativa verksamheter kommer att fortsätta kommande år. Detta gör att lokalyta och antal lokaler kommer att minska något. En annan målsättning är att alla administrativa verksamheter på sikt ska hyra lokaler från stadens egna fastighetsbolag.

Nuläge 31 januari 2025

Förvaltningens lokaler för central administration består idag huvudsakligen av förvaltningskontoret på Hantverkargatan 2F och 3A/B. Därutöver finns ett antal stadsexterna inhyrningar av administrativa lokaler för pedagogisk verksamhet, samt lokaler för facklig förtroendeverksamhet. Flera förändringar har genomförts 2024 och fortgår under 2025 innebärande sänkta hyreskostnader och minskat antal stadsexterna inhyrningar.

Förändringarna redovisas under rubriken ”Behov och planering år 2026–2033”. Sammanlagt finns det cirka 700 kontorsplatser för administrativa verksamheter.

Kostnaderna för verksamhetsanknutna administrativa lokaler bokförs inom grundskola respektive gymnasium, inte som administration. Ur ett planeringsperspektiv är de dock att kategorisera som administrativa lokaler eftersom de i huvudsak är kontorslokaler, inte skollokaler.

Behov och planering år 2026–2033 (första planeringsperioden)

Under hösten 2025 kommer utbildningsförvaltningen lämna kontorslokalerna på Hantverkargatan 3A/B och flytta in i lokaler på Hantverkargatan 2H. Flytten innebär att förvaltningen effektiviserar lokalytan och får mer ändamålsenliga lokaler. Som ett resultat av en översyn av arbetssätt och lokalnyttjade av mötes- och kontorslokalerna på Hantverkargatan 2F och 2H kommer verksamheterna övergå till flexkontor med opersonliga arbetsplatser.

Under 2025–2028 planeras även följande:

- Fackförbundet Sveriges lärare samlas på en adress, Heleneborgsgatan. Flytten sker under våren 2025. Stadsexterna lokaler har sagts upp.
- Skolslussen som tidigare var hyresgäst på Heleneborgsgatan flyttar till permanenta lokaler på campus Konradsberg 2025.
- Arbete med att hitta en permanent lokal inom stadens bestånd för fackförbunden Kommunal och Vision kvarstår. Hyreskontraktet för Parmmätargatan förlängdes under 2024 ytterligare 3 år.
- Sofia Distans flyttar till nya lokaler på Hammarby Allé under 2025 där även Start Sthlm sitter. Sofia Distans lokaler på Alsnögatan sägs i samband med det upp.
- Under planeringsperioden fortgår arbetet med att samla verksamheter i lokaler där staden är fastighetsägare.

Behov och planering år 2034–2045 (andra planeringsperioden)

För närvarande planeras inga förändringar avseende de administrativa lokalerna under den andra planeringsperioden.

4.6 Lokalplanering i grund- och gymnasieskolan

Nuläge 31 januari 2025

Skollokaler och kapacitet

Förvaltningen bedömer att Stockholms stads grund- och gymnasieskolor har en sammanlagd kapacitet om nästan 110 000 elevplatser. Tabell 4.3 redogör för den totala kapaciteten på grundskola respektive gymnasiet, samt även fyllnadsgrad.

I lokalbeståndet ingår även lokaler som inte inkluderas i dagens kapacitet. Dessa lokaler används oftast för evakuering i anslutning till underhålls- eller byggprojekt. Kapaciteten kan, främst efter internevakuerings, åter inkluderas i skolans kapacitet. Detta kan betyda att skolor som har haft ett byggprojekt som har förändrat skolans kapacitet, har en lägre fyllnadsgrad kommande år efter färdigställande. Om möjlighet finns kan ledig kapacitet även fortsatt användas till annat ändamål. Detta kan innebära att lediga lokaler kan användas som tillfälliga evakueringslokaler eller hyras ut till annan verksamhet. Förvaltningen har till exempel haft förskolor i nystartade skolor i väntan att grundskolan själv växer in i sina lokaler.

Tabell 4.3: Kapacitet och fyllnadsgrad i stadens kommunala grund- och gymnasieskolor för läsåret 2024–2025.

Grundskolor (146 st)	Totalt¹	ÅK F-3	ÅK 4–6	ÅK 7–9	Extra klass²	AGR + annat³
Kapacitet, antal elever	89 300	36 200	27 200	22 800	3 100	1650
Fyllnadsgrad	87%	88%	83%	91%		

Gymnasieskolor (27 st)	Totalt	AGY³
Kapacitet, antal elever	20 500	400
Fyllnadsgrad	93%	

¹ Total kapacitet inkluderande 8300 elevplatser i tidsbegränsade lokaler i grundskolor samt 300 elevplatser i gymnasieskolor

² Extra klass avser elevplatser i grundskolorna som till exempel kan användas för extra pucklar och är därmed inte kopplade till en viss årskurs. Extra klasser gör att skolornas totala fyllnadsgrad är lägre än summorna per årskurs.

³ Avser totalt 1050 elevplatser i stadens 35 skolor med anpassad grundskola samt andra elevplatser för elever med särskilda behov. Anpassad gymnasieskola finns i sex enheter.

Förvaltningen hyr majoriteten av sina lokaler av kommunala hyresvärdar, främst SISAB. Lokalernas skick, geografiska placering och utformning varierar vilket påverkar hyreskostnaden. I genomsnitt kostar hyra per kvadratmeter cirka 1 700 kronor både i grund- och gymnasieskolor.

Lokaler som hyrs av kommunala hyresvärdar har i dagsläget en lägre genomsnittlig hyra per kvadratmeter än de lokaler som hyrs av externa hyresvärdar. Den genomsnittliga hyran per kvadratmeter för tidsbegränsade lokaler, specifikt paviljonger, är högre än för permanenta lokaler. Majoriteten av paviljongerna ägs av extern hyresvärd. I enlighet med anvisningarna för lokalförsörjningsplanen inkluderas alla paviljonger samt andra lokaler som förvaltningen hyr av SISAB men ägs av extern hyresvärd under kategorin extern hyresvärd.

Tabell 4.4: Hyra per m² för kommunala grundskolor och - gymnasieskolor

	Kommunal hyresvärd	Extern hyresvärd
Grundskolor	1642	2587
Gymnasieskolor	1449	3476

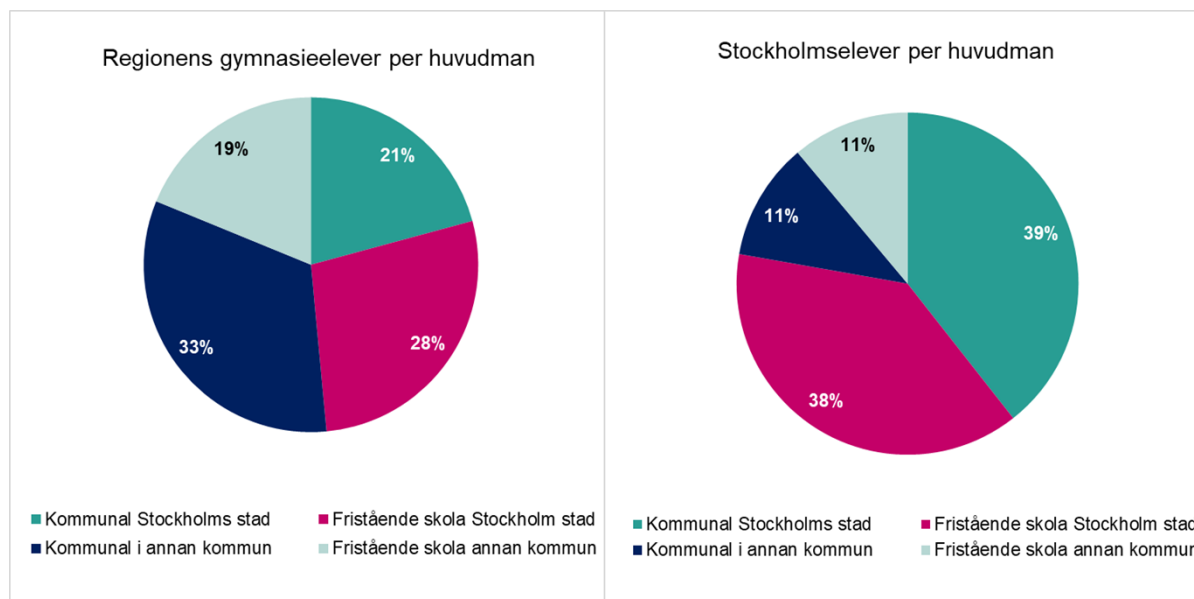
Förvaltningens bedömda lokalkapacitet varierar något från år till år. De största förändringarna är kopplade till färdigställande av kapacitetsökande byggprojekt eller avveckling av befintliga lokaler. Även planerade och pågående verksamhetsförändringar kan påverka kapaciteten. Till exempel lokaler som används för anpassad grund- och gymnasieskola samt för elever i särskilda undervisningsgrupper har ökat under de senaste åren. Denna typ av verksamhet är mer ytkrävande och kan därmed minska skolans totala kapacitet något.

Fyllnadsgrad och lokalanvändning

Det går nästan 78 000 elever i Stockholms kommunala grundskolor. Samtidigt går cirka 26 000 elever som är folkbokförda i Stockholm i skola hos andra huvudmän, både i fristående skolor och i kommunala skolor i andra kommuner. Sett till kapaciteten på 89 300 elevplatser i de kommunala grundskolorna betyder detta att det finns ett överskott av 11 300 elevplatser i början av läsåret 2024–2025 eller en fyllnadsgrad av 87 procent, se tabell 4.3 på föregående sida. Fyllnadsgraden i stadens kommunala grundskolor har sjunkit från förra årets 88 procent. Minskningen är relaterad till färre elever i förskoleklass samt till kapacitetsökande byggprojekt som färdigställdes inför hösten 2024.

Stockholms stad ingår genom samverkansavtal i den gemensamma gymnasieregionen Storsthlm. Alla behöriga elever i Stockholms läns 26 kommuner samt Håbo söker och blir mottagna på lika villkor. Idag finns cirka 91 000 elever i samverkansområdets nästan 200 gymnasieskolor. Stockholms stad är gymnasieregionens största huvudman med 21 procent av regionens gymnasieelever inskrivna i en av stadens skolor, se figur 4.6 nedan. Tillsammans med stadens fristående skolor går hälften av alla gymnasieregionens elever på en skola i belägen i Stockholm, samtidigt som antalet stockholms elever utgör drygt en tredjedel av det totala elevunderlaget i regionen.

Det finns 12 200 stockholms elever i stadens kommunala gymnasieskolor. Samtidigt går 19 000 elever folkbokförda i Stockholm i skolan hos andra huvudmän, både i fristående skolor samt i kommunala skolor i andra kommuner. Höstterminen 2024 var cirka 18 900 elever inskrivna i stadens kommunala gymnasieskolor oavsett hemkommun med en sammanlagd fyllnadsgrad på 93 procent. Sett till kapacitet finns ett överskott på 1500 elevplatser i början av läsåret 2024–2025. Samtidigt har fyllnadsgraden ökat från förra årets 91 procent, mest på grund av större årskull i gymnasieåldern.

Figur 4.6. Elever i gymnasieskolan. Figuren till vänster visar hur elever folkbokförda inom gymnasierregionen går i skolan, figuren till höger för elever folkbokförda i Stockholm. Källa: BER & UEDB 2024.

Fristående skolor

Det finns cirka 110 fristående grundskolor inom Stockholms stad med cirka 22 900 stockholmselever. Fristående grundskolor finns i alla stadsdelsnämndsområden. Dessutom går 2400 stockholmselever i en fristående grundskola i annan kommun och 200 stockholmselever i fristående anpassade grundskolor. Det varierar stort hur de fristående skolorna tar in elever. De flesta fristående grundskolor som har fler sökande än skolan kan ta in har ett eget kösystem. Många använder också syskonförtur. Vissa fristående grundskolor tar in elever i störst omfattning från skolans närområde men fristående grundskolor med till exempel särskild profil, som språk eller pedagogik kan ta in elever från hela staden och närliggande kommuner.

Det finns cirka 70 fristående gymnasieskolor i Stockholms stad med cirka 25 000 elever varav 11 900 bor i Stockholm. Fristående gymnasieskolor är i hög grad koncentrerade till innerstaden eller Liljeholmen, som tillsammans rymmer nästan 90 procent av eleverna i fristående gymnasieskola.

Förvaltningen har uppmärksammat att många fristående grund- och gymnasieskolor bedriver verksamhet i lokaler med tidsbegränsade bygglov. Detta medför att skolor behöver flyttat sin verksamhet. Det finns skolor som har flyttat till exempel från innerstaden till ytterförort eller till angränsande kommuner. Ett antal fristående gymnasieskolor har också samlats till campusområden, de flesta i centrala lägen.

Behov och planering av lokaler för år 2026–2033 (första planeringsperioden)

Lokalbehov och planering av lokaler under första planeringsperiod per stadsdelsnämndsområde för grundskolan finns i bilaga 4.1 och för gymnasieskolan i bilaga 4.2.

Framtida behov av elevplatser

Framtidens behov av elevplatser är en sammanställning och avvägning av stadens befolkningsprognos, elevantalsframskrivning och strategiska bedömningar.

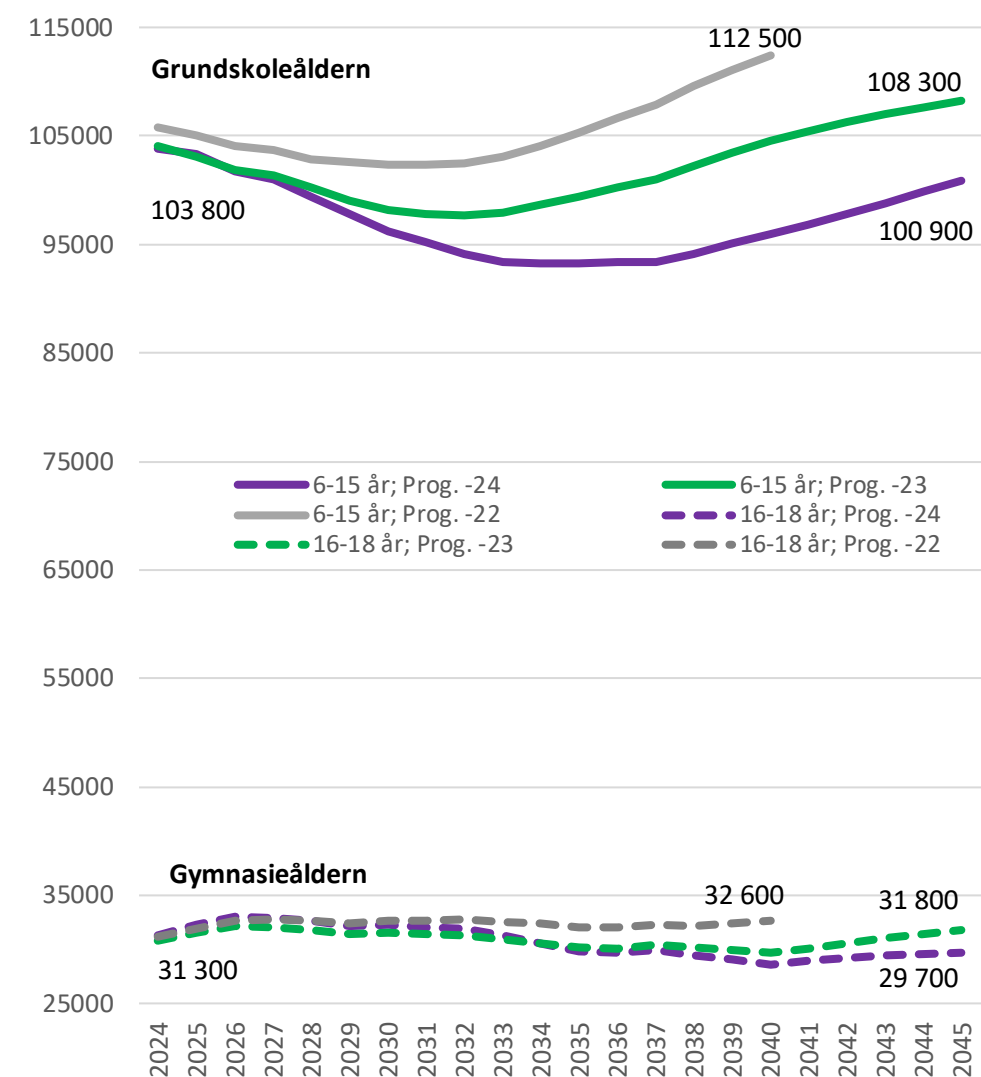
Efter femton år av kraftig ökning av antal elever, har staden passerat sitt hittills högsta elevantal i grundskolorna och antalet elever har minskat för andra året i rad hösten 2024. Att hantera denna förändring är en central fråga för utbildningsnämnden kommande år.

De mindre årskullarna har nu kommit in i skolåldern. Minskningen är främst kopplad till minskande antal födda men även förändrade flyttmönster påverkar, i synnerhet lokalt i staden. Den förväntade minskningen kom tidigare och var större än vad prognoser visade bara några år tillbaka. Detta är delvis kopplat till oförutsedda fenomen som pandemin med covid-19 och de relativt höga räntorna och kriget i Ukraina som kraftigt har påverkat bostadsbyggnation med förseningar.

Stadens prognoser har historiskt signalerat en konstant ökning av antal barn och unga men sedan 2019 har stadens prognoser justerats ned år för år. Befolkningsprognosen från år 2019 antog att 22 600 fler barn i grundskoleåldern och 7 500 fler unga i gymnasieåldern skulle bo i Stockholm år 2040. Enligt befolkningsprognosen från 2024 förväntas antalet barn i grundskoleåldern minska fram till år 2035 med 10 500 mot dagens nivå. Därefter förväntas en ökning igen, men år 2045 som är sista året i stadens prognosunderlag, förväntas barnantalet vara knappt 3000 mindre än i dag, se tabell nedan. Antalet gymnasieungdomar i Stockholm förväntas att hålla sig på en stabil nivå de kommande tio åren och därefter minska. Sett utifrån stadens prognos förväntas det lägsta antalet unga i gymnasieålder år 2040.

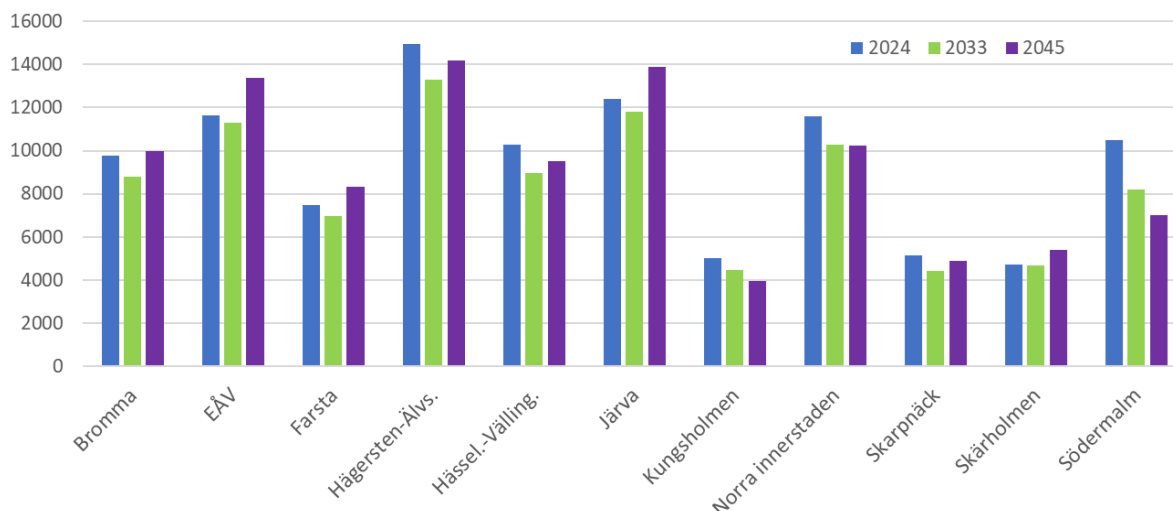
Utöver nedskrivningen bör det också uppmärksammas att det finns osäkerhet som gäller för prognoser i allmänhet. Generellt ökar osäkerheten med tiden. Varken antal barn och unga i grundskole- och gymnasieålder förväntas att vara tillbaka på dagens nivå år 2045.

För grundskolans del är det även viktigt att ta i hänsyn till skillnaderna mellan olika delar av staden. På SDO-nivå minskar åldersgruppen 6–15 år i alla områden år 2024–2033. Under andra planeringsperioden förväntas antal barn och unga 6–15 år öka igen i alla ytterstadsområden men i många områden räcker det inte till att kompensera kommande minskning. År 2045 förväntas antal barn och unga överstiga dagens nivå i Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Järva och Skärholmen.

	Antal barn och unga				Förändring från år 2024		
	2024	2035	2040	2045	2035	2040	2045
6-15 år	103 800	93 300	96 000	100 900	-10 500	-7 800	-2 900
16-18 år	31 300	29 900	28 700	29 700	-1 400	-2 600	-1 600

Figur 4.7 Antal folkbokförda barn och unga 6–15 år (övre) och 16–18 år (nedre) år 2024–2045 enligt stadens befolkningsprognoser 2022 (fram till 2040), 2023 och 2024.

Figur 4.8: Befolkning 6–15 år per SDO år 2024 samt förväntat barnantal år 2033 och 2045 enligt befolkningsprognos 2024.

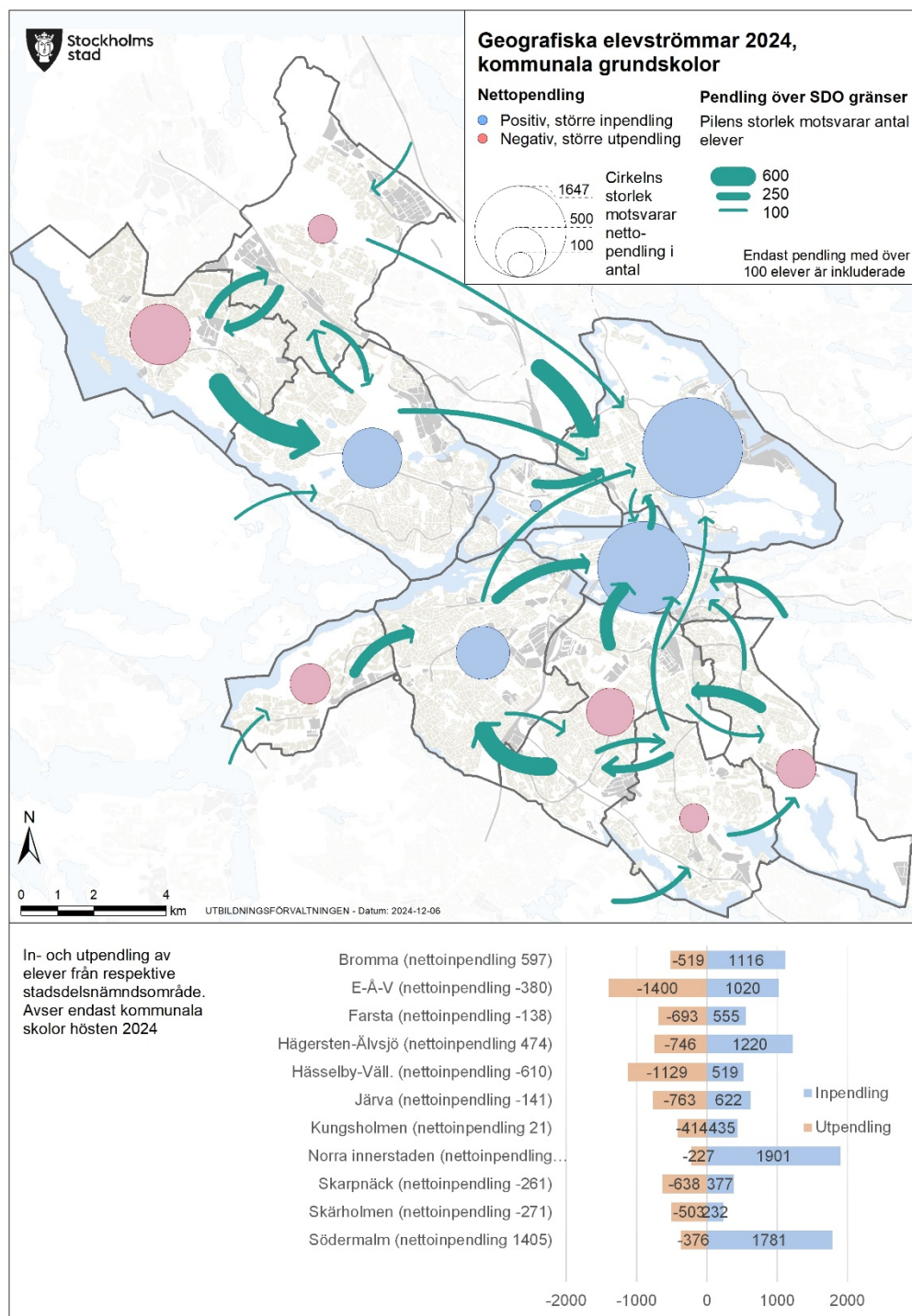
Tabell 4.5: Stockholms elevers skolplacering i procent relaterat till årskurs och regi samt andel grundskoleelever som går i skolan i sitt närområde eller SDO höstterminen 2024.

	Totalt		Årskurs, i %		
	Antal	%	F-3	4–6	7–9
Elever folkbokförda i Stockholm	102 200				
Kommunal skola i Stockholm	76 100	74	81	74	66
Fristående skola i Stockholm	22 900	22	17	23	29
Statlig skola i Stockholm	100	0	0	0	0
Skola i annan kommun	3 100	3	2	3	5
Närområde*	48 600	47	54	46	38
Inom SDO	81 600	79	86	79	68
Elever folkbokförda i andra kommuner					
Kommunal skola i Stockholm**	1 700		340	550	820

*Närområde definieras som skolpliktsbevakningsområde för kommunala grundskolor. Respektive fristående grundskola har kopplats till en kommunal grundskolas skolpliktsbevakningsområde som utgör dess närområde.

**500 av eleverna folkbokförda i andra kommuner går i Adolf Fredriks musikklasser

Elever har rätt att söka till den skola som eleven/vårdnadshavaren önskar. Antagning till kommunala grundskolor sker enligt den relativa närhetsprincipen. Till fristående grundskolor är ansökning och eventuell köplats avgörande. För gymnasieskolan är meritvärden mest central för antagningen. Dessa förutsättningar skapar elevflöden inom staden och över kommungränser. I planeringen av behovet av elevplatser är det viktigt att känna till var eleverna är folkbokförda, var de går i skola i dagsläget samt om skolan är kommunal eller fristående.

Figur 4.9 In- och utpendling av elever per SDO för kommunala grundskolor hösttermin 2024. Även inpendling från andra kommuner till stadens kommunala grundskolor är inkluderade. Det bör uppmärksammas att inpendling till Adolf Fredriks musikklasser från andra kommuner är stort till Farsta och Norra innerstaden.

Totalt sett går nästan hälften av grundskoleeleverna i en skola i sitt närområde och cirka 80 procent i det stadsdelsnämndsområde (SDO) där eleven bor se tabell nedan. Elevers benägenhet att söka skola längre bort från hemmet och fristående skola ökar med åldern. För gymnasieskolan går nästan 80 procent av stockholmselever i en gymnasieskola belägen inom Stockholms stad oavsett regi. Figur 4.9 visar hur elevströmmarna går till kommunala grundskolor över SDO-gränser.

I stadens elevantalsframskrivning, vilken tas fram varje år, är ett grundantagande att elevernas befintliga antagningsmönster för innevarande år kommer vara oförändrat över tid. Elevantalsframskrivningen tar inte hänsyn till skolornas kapacitet eller möjliga ändringar i utbudet, som nya skolor eller skolor som byggs ut eller läggs ned, vilket gör att det även kan behöva ske en strategisk bedömning utöver framskrivningen på grund av osäkerhet hur förändringar i lokalbeståndet kan förändra elevpendling.

I linje med den förväntade minskningen av antalet barn och unga i staden förväntas antalet elever minska. I jämförelse med föregående år har grundskolorna redan totalt cirka 1400 färre elever hösten 2024 än hösten 2023, sett enbart till de kommunala grundskolorna var minskningen cirka 1200 elever.

Det totala elevantalet i grundskolorna förväntas att minska med cirka 10 400 elever fram till år 2033 varav nästan 8 700 i de kommunala grundskolorna. Samtidigt förväntas en ökning av nästan 700 i kommande nya stadsdelar som inte finns i dagsläget, i så kallade 0-områden. Dessa elever tas i analysen med till kommunala skolornas behov, och därmed planerar förvaltningen för minskning av nästan 8100 elever i kommunala grundskolor.

Elevantalsframskrivningen visar stora skillnader mellan olika delar av staden, regiform och årskurs. Att minskningen i kommunala skolorna är relativt större än i de fristående skolorna beror framför allt på elevernas åldersstruktur. Antalet elever förväntas minska mest i förskoleklass och årskurs 1–3 medan antalet elever i årskurs 7–9 fortfarande förväntas öka nästa år. På områdesnivå förväntas elevantalet minska i varje SDO fram till 2033. Den största minskningen förväntas ske i innerstaden.

Tabell4.6: Grundskolans (övre) och gymnasieskolans (undre) elevantal och elevantalsutveckling år 2024–2033 enligt elevantalsframskrivningar.

GRUNDSKOLA

Regi		Stockholms- elever	Elever från andra kommuner	Totalt
Stockholms kommunala skolor	2024	75 900	1 700	77 700
	2033	67 300	1 700	69 000
	Förändring	-8 700	0	-8 700

	2024	26 100
Andra huvudmän	2033	23 900
Förändring		-2 200
0-områden	2033	700
	2024	103 900
Totalt	2033	93 600
Förändring 2024–2033		-10 400

GYMNASIESKOLA

Regi		Stockholms- elever	Elever från andra kommuner	Totalt
	2024	12 200	6 800	18 900
Stockholms kommunala skolor	2033	12 200	6 600	18 800
Förändring		0	-100	-100
	2024	11 900	13 100	25 000
Fristående skolor i Stockholm	2033	12 000	13 300	25 300
Förändring		100	200	300
Totalt	2024	24 100	19 900	44 000
	2033	24 200	19 900	44 100
Förändring 2024–2033		100	0	100

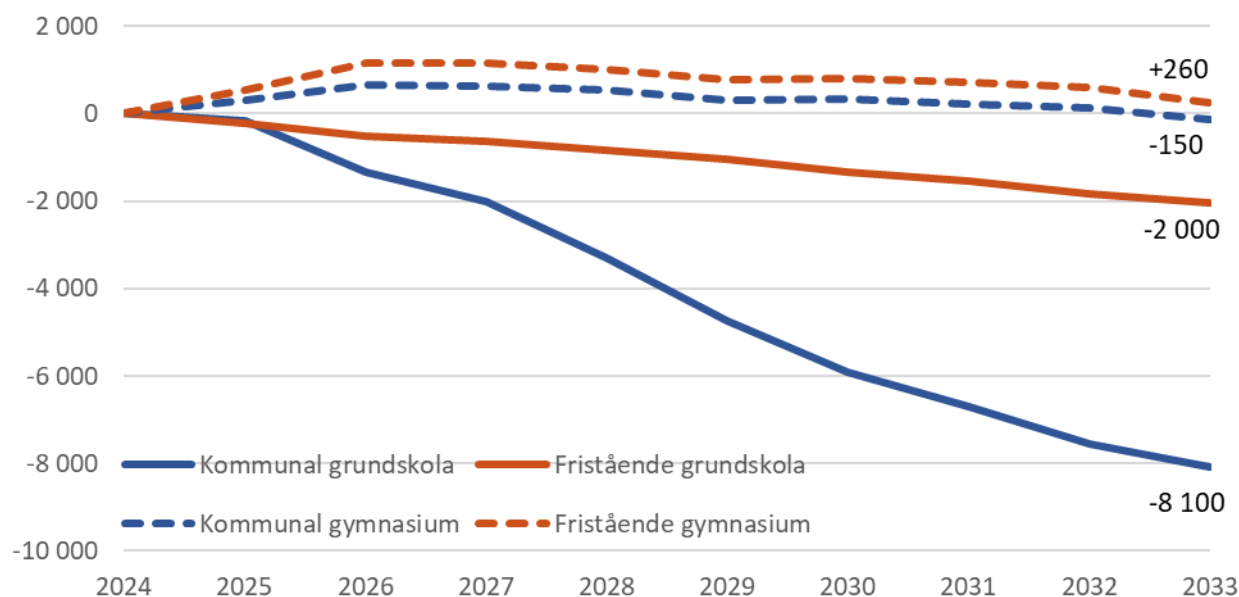
¹ Andra huvudmän = Fristående skolor, statliga skolor samt kommunala skolor i andra kommuner.

² Med 0-område menas nya stadsdelar som inte finns 2024. Elever i 0-område har inte fördelats mellan stadens kommunala skolor och andra huvudmän.

Källa: Stockholms stads elevantalsframskrivning 2024. Pga avrundning kan det förekomma att totalen inte stämmer.

Både kommunala och fristående gymnasieskolor förväntas öka sitt elevantal under de närmaste åren. Det högsta elevantalet i stadens gymnasieskolor förväntas år 2026 med cirka 650 fler elever i kommunala skolor än idag. Därefter förväntas elevantalet och hålla sig på en stabil nivå med liten minskning. Observera att elevantalsframskrivningen för fristående grundskolor endast innehåller elever folkbokförda i Stockholm medan fristående gymnasieskolor och kommunala grund- och gymnasieskolor innehåller alla förväntade inskrivna elever, oavsett boendeort.

Det sammanslagna elevantalet i kommunala grund- och gymnasieskolor förväntas minska med cirka 8 200 fram till 2033.

Figur 4.10: Elevantalsframskrivningar 2024–2033 för grund- och gymnasieskolor i Stockholms stad efter regi. Förväntad elevantalsutveckling i 0-områden för grundskolor inkluderas för kommunala skolor.

Bedömning av lokalbehovet i grundskolan

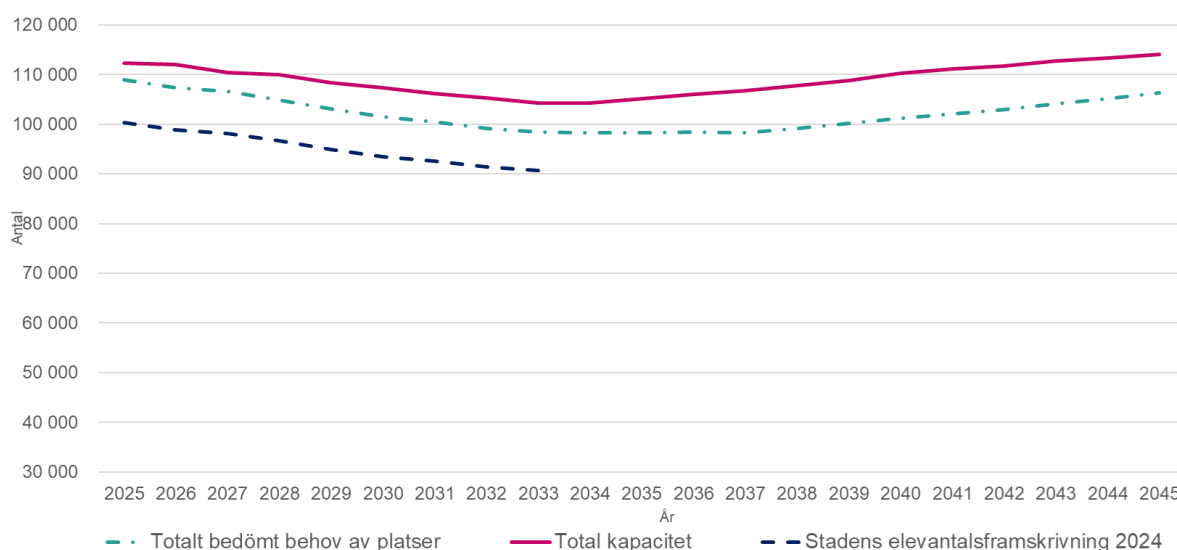
Lokalbehov och planering av lokaler under första planeringsperioden per stadsdelsnämndsområde för grundskolans redogörs för i bilaga 4.1.

Elevantalet i stadens grundskolor minskar. Det betyder i sin tur att antalet elevplatser i grundskolorna behöver minska. Sett till den stadsövergripande målsättningen om 90 procent fyllnadsgrad i grundskolorna skulle det finnas behov av 77 400 elevplatser år 2033. Detta är 12 000 elevplatser färre än dagens grundskolekapacitet. Att hantera detta minskningsbehov samtidigt som staden uppfyller sitt hemkommunsansvar, utan att det drabbar likvärdigheten mellan skolor och områden, är en central fråga för utbildningsnämnden där olika faktorer behöver vägas in.

- Det finns omfattande behov av att minska lokalbeståndet i många delar av staden. Enbart på Södermalm förväntas antalet elever minska med cirka 2 200.
- Sett till förvaltningens prioriteringsordning för lokalavveckling ska minskningen av lokalbeståndet först och främst ske genom att avveckla tidsbegränsade lokaler, vilka behöver avvecklas på sikt oavsett. I dagsläget finns cirka 8 300 elevplatser i grundskolan i tidsbegränsade lokaler.
- För att staden ska kunna erbjuda en skola nära hemmet inom cirka 2, 3 eller 4 kilometer finns det behov av att öka kapaciteten i ett fåtal områden eller ersätta vissa tidsbegränsade lokaler med permanenta lokaler innan bygglovets löpning. De flesta av dessa är i närheten av exploateringsområden där det har skett eller pågår omfattande bostadsbyggnation. Förväntat behov av elevplatser i dessa områden är mer kopplat till alla elevers rätt till en skola nära hemmet, och är inte alltid i linje med

elevantalsframskrivningen för hela SDO. Alla planerade nya skolor under första planeringsperioden kan ses som exempel på detta.

- Det finns även behov av att utöka antalet elevplatser i årskurs 7–9 i några delar av staden samt utöka antalet elevplatser inom anpassad grundskola. För att tillgodose behovet kommer lokalförändringar i första hand göras i befintligt lokalbestånd för att bättre motsvara verksamhetens och områdets behov.
- När elevantalet minskar finns det en risk att fristående skolor med kö kommer behålla samma antal elever vilket skulle betyda att kommunala skolor därmed skulle få ännu större minskning än vad framskrivningen visar. I dagsläget görs dock inga antaganden i framskrivningen gällande förändrad andelsfördelning mellan kommunal och fristående regi. Risken för ett sådant scenario ökar om ett par år när de mindre årskullarna söker till årskurs 4 då stor del av fristående skolor startar sin verksamhet.
- Flera av stadens grundskolor behöver underhållas under de kommande tio åren. I det fall skolans underhållsprojekt kräver evakuering av verksamheten är förvaltningens främsta ambition att evakuera verksamheten inom befintligt lokalbestånd genom att tomställa befintliga skollokaler.

Figur 4:11: Grundskolans behov av elevplatser (grön linje) jämfört med planerad kapacitet (röd linje). Totalt bedömt behov av elevplatser motsvarar elevantalet för kommunala grundskolor fram till 2033 med 90 procents fyllnadsgrad i kommunala grundskolor på stadsövergripande nivå. För 2034–2045 utgår behovet som motsvarande procentandel av befolkningsprognosen som elevantalet gör i dagsläget.

Planerade lokalförändringar i grundskolan

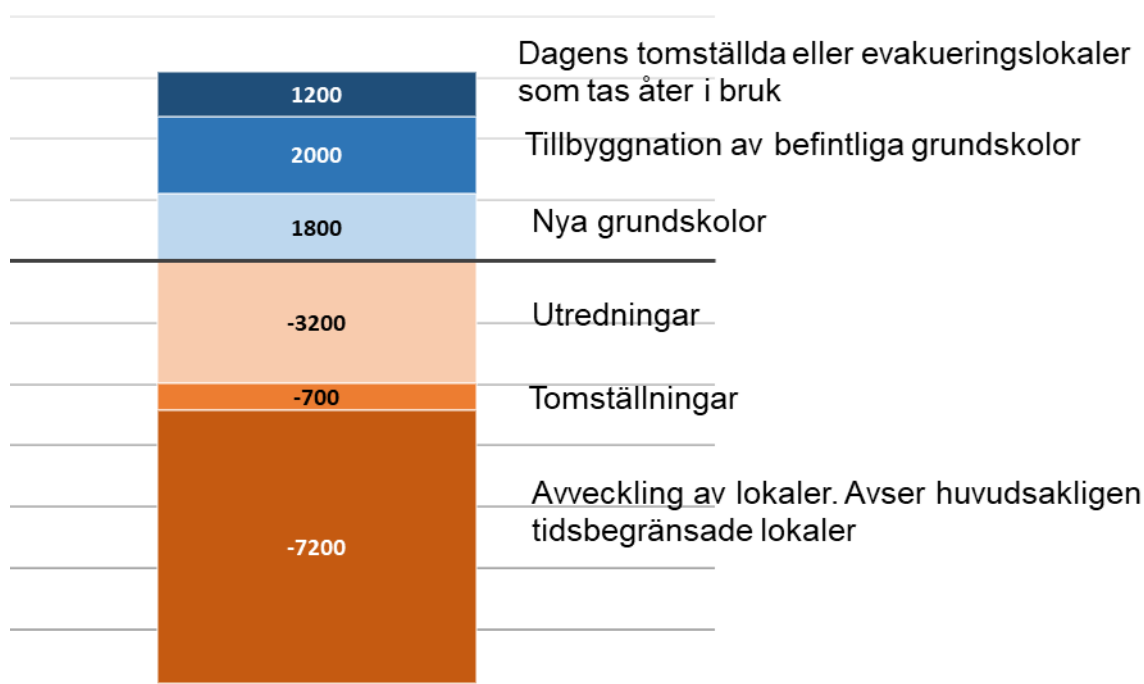
Förvaltningen planerar att minska lokalkapaciteten till 83 300 fram till år 2033. Det finns ytterligare ambitioner att minska lokalkapaciteten, åtminstone tillfälligt, sett till framtida behovet men fortsatt arbete krävs för att kunna nå 90 procents fyllnadsgrad. Föreslagen

planering betyder att fyllnadsgraden i stadens kommunala skolor förväntas att minska från dagens 87 till 84 procent fram till 2033.

I nuvarande planeringsinriktning ska förvaltningen minska antalet elevplatser med 6 100 fram till 2033. Detta kan jämföras med förra årets lokalförsörjningsplan då 3 500 elevplatser planerades att avvecklas. Samtidigt levererades den nya elevantalsframskrivningen först i mitten av november, varför förvaltningen arbetar med att justera planeringen ytterligare utifrån den nya elevantalsframskrivningen. Om årets planerade avvecklingar av 6 100 elevplatser skulle relateras till förra årets elevantalsframskrivning, där 72 600 elever skulle gå i stadens grundskolor år 2032, hade fyllnadsgraden uppgått till 87 procent både i början och i slutet av planeringsperioden. Det bör också uppmärksammas att fyllnadsgraden förväntas sjunka med tre procentenheter under första planeringsperioden, precis som i förra årets lokalförsörjningsplan.

Eftersom prognosen avseende antalet barn och unga vänder uppåt igen mot slutet av andra planeringsperioden, kommer ett visst överskott av elevplatser under några år vara nödvändigt. Det är viktigt att bibehålla flexibilitet för att hantera både tillväxt och minskning av elevantalet på sikt. Bra balans mellan att behålla större delar av lokalbeståndet utifrån långsiktigt behov och strävan efter högre fyllnadsgrad under kommande åren kräver att förvaltningen ser över bland annat ökat samutnyttjande eller alternativt användande av permanenta lokaler inom förvaltningen och med andra förvaltningar och bolag i staden.

Den planerade minskningen av 6 100 elevplatser är nettoförändringen utifrån en utökning av 5 000 tillkommande elevplatser och avveckling eller tomställning av 10 800 elevplatser.

	Bruttoökning	Avvecklingar	Nettoförändring
Nya skolor	1 800	-1 500	300
Om- och tillbyggnation av befintliga skolor	2 000	-900	1 200
Åter i bruk / tomställningar	1200	-700	500
Avvecklingar som ej ersätts & utredningar		-8 100	-8 100
Totalt	5 000	-11 100	-6 100

Figur 4:12: Planerade lokalförändringar 2025–2033 i grundskolan. Nettominuskning av 6100 elevplatser.

Den största minskningen i kapaciteten sker genom avveckling av 6 600 elevplatser i tidsbegränsade lokaler. Detta betyder att nästan alla nuvarande tidsbegränsade lokaler planeras att avvecklas. Några få tidsbegränsade lokaler kommer att ersättas i byggprojekt, men i mycket mindre omfattning än vad förvaltningen tidigare hade planerat. De största planerade avvecklingar av tidsbegränsade lokaler utan att de ersätts är:

- Ekens skola: Skolenhet med tidsbegränsade lokaler avvecklas mellan 2027–2032. Närliggande skolornas organisation kommer att ses över för att säkerställa tillräckligt årskurs 7–9 kapacitet i området men totalt sett kommer kapacitet minska med 450 elevplatser.
- Tidsbegränsade lokaler mellan 200–250 elevplatser kommer att avvecklas vid Hjorthagens skola, Hägerstenshamnens skola och Nya Elementar utan att ersättas. Skolornas organisation kan behöva ses över.

Kapaciteten planeras att minskas med ytterligare 800 elevplatser i permanenta lokaler. Förvaltningen bedömer att i de fall avveckling av lokaler med tidsbegränsade bygglov inte räcker till, ska lokaler som hyrs av privata hyresvärdar samt skollokaler som kan behållas inom stadens bestånd genom att användas för annan kommunal verksamhet så som vuxenutbildning eller förskola prioriteras för tomställning eller permanent avveckling.

- Åsö grundskola: Skolenhet med 500 elevplatser avvecklas år 2027. Lokalerna återgår till arbetsmarknadsförvaltningen som kan utöka sin vuxenutbildning.

Det finns ytterligare behov av att på sikt hantera vikande elevkullar, speciellt i innerstaden där det endast finns ett fåtal tidsbegränsade lokaler, för att säkerställa ett effektivt lokalutnyttjande. I förra årets lokalförsörjningsplan föreslog förvaltningen att starta områdesspecifika utredningar för lokalavvecklingar i områden med störst behov. I år föreslås utredningarna utökas med två ytterligare stadsdelsnämndsområden. Omfattningen i dessa utredningar är sammanlagt 2 900 elevplatser. I dagsläget finns det inga beslut om vilka lokaler det skulle handla om, men förvaltningens prioriteringsordning för avvecklingar samt geografiskt läge ska användas när lokaler ställs mot varandra.

- Bromma: Ny utredning av -300 elevplatser.
- Hägersten-Älvsjö: Ny utredning av -600 - -800 elevplatser beroende på Ekensbergsskolans planerade nybyggnation.

- Hässelby-Vällingby: Utredning av -700 elevplatser kvarstår.
- Norra innerstaden: Utredning har minskat till -800 elevplatser mot föregående års -1 000 elevplatser. Hjorthagens skolas tidsbegränsade lokaler planeras ej ersättas.
- Skärholmen: Utredning av -200 elevplatser kvarstår.
- Södermalm: Utredning har minskat till -400 elevplatser mot föregående års -1 000 elevplatser. Avveckling av Åsö grundskola med cirka 500 elevplatser samt Björngårdsskolans annex beslutad.

Det finns områden i staden där elevantalet förväntas att minska under första planeringsperioden, men öka under andra planeringsperioden. Inga utredningar planeras i dessa områden då en tillfälligt lägre fyllnadsgrad är motiverad. I dessa områden behöver förvaltningen dock se över hur lokaler på bästa sätt kan användas till dess att behovet uppstår, då det skulle bli väldigt svårt och dyrt att nyanskaffa denna kapacitet när behoven ökar igen. Det kan handla om allt från tomställning, användning som evakueringslokaler eller tidsbegränsad andrahandshyrning.

Samtidigt planerar förvaltningen att genomföra några väl prioriterade skolbyggnationsprojekt som i många fall ersätter dagens tidsbegränsade lokaler i alla fall delvis, vilka är i linje med behovet av att säkerställa att alla barn i Stockholm har lika rätt till ändamålsenliga skollokaler och en elevplats nära hemmet. Ett fastställande av lekvärdesriktlinjer för stadens skolor innebär att staden har två huvudsakliga riktlinjer att beakta vid inplacering av nya skolor, stadens befintliga beslut om tillämpning skollagens krav om skola nära hemmet och nya lekvärdesriktlinjer för tillämpning av plan- och bygglagens krav på friyta. Lokalförändringar kan dock innebära förändringar i elevers sökmönster, vilket gör att behovet av elevplatser i grundskolan kommer att vara större eller mindre i olika delar av staden. Förvaltningen följer utvecklingen noggrant och omprioriterar planerade byggprojekt i staden vid behov, för att kunna möta behovet av elevplatser på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt. Detta innebär att det är sannolikt att samtliga kapacitetsökande byggprojekt som redovisas i lokalförsörjningsplanen inte kommer att erhålla genomförandebeslut eller färdigställas inom planeringsperioden, utifrån en eventuellt förändrad behovsbedömning.

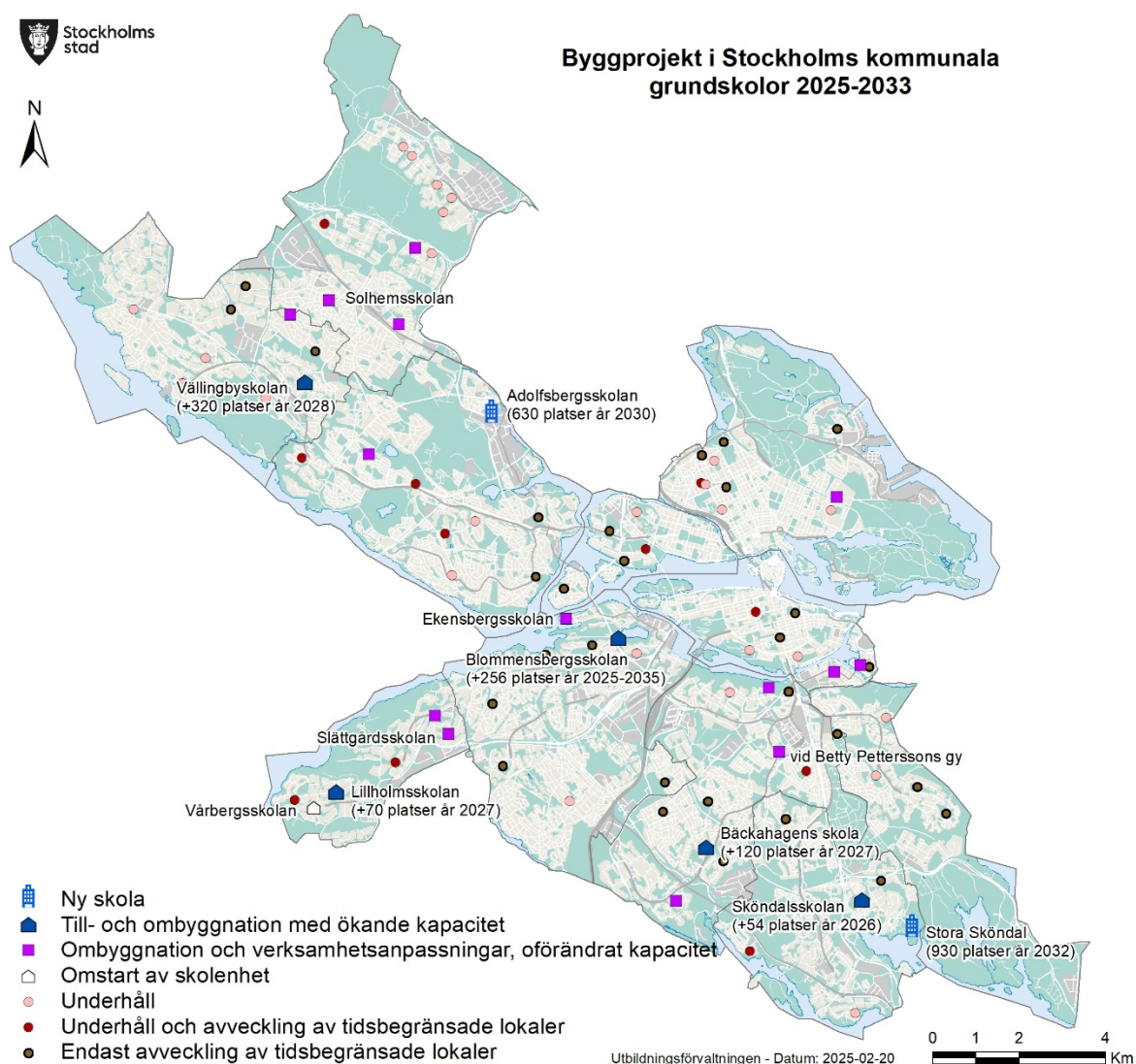
De största kapacitetsökande projekt är:

- Nya Sandåkraskolan i Stora Sköndal: Utredning om ny F-9 skola i Farsta. Ersätter Sandåkraskolans tidsbegränsade lokaler samt utöka antal elevplatser i årskurs 7–9 och anpassad grundskola (+360 elevplatser, netto).
- Vällingbyskolan: Pågående tillbyggnation för att ersätta tidsbegränsade lokaler samt utöka antal elevplatser i årskurs 7–9, +320 elevplatser.

Andra stora byggprojekt som planeras färdigställas under första planeringsperiod men som kommer inte öka områdets kapacitet på grund av avveckling av tidsbegränsade och andra lokaler är:

- Adolfsbergsskolan: Utredning om ny F-6 skola i Mariehäll, Bromma (630 elevplatser). Ersätter tidsbegränsade lokaler.

- Grundskola vid Betty Petterssons gymnasieskola: Genomförande pågår för att ställa om gymnasielokaler i Enskede som görs om till ett nytt gymnasium och årskurs 7–9 skola (540 elevplatser). Årskurs 7–9 ersätter tidsbegränsade lokaler vid Enskede skola och Örbyskolan.
- Ekensbergsskolan: Utredning om att ersätta skolans tidsbegränsade lokaler samt uttjänta permanenta lokaler. Sammanslagning med Gröndalsskolan till Blommensbergsskolan från 2025.

Figur 4.13: Planerade projekt 2025–2033 för grundskolan. Större projekt är namngivna.

Utöver förändringar i den totala kapaciteten finns det områden i staden där antalet elevplatser motsvarar behovet, men där det finns behov av att se över möjligheter för att ändra skolornas årkursindelning eller ställa om till annan typ av verksamhet för att bättre motsvara områdets

behov de kommande åren. För att tillgodose dessa behov undersöks framförallt möjligheter till lokalförändringar i befintliga lokaler för att bättre motsvara verksamhetens och områdets behov. Detta kan innebära åtgärder som att ställa om lokaler anpassade för yngre elever till lokaler anpassade för årskurs 7–9, med mer specialsalar eller anpassade lokaler för att motsvara behovet för anpassad grundskola eller särskilda undervisningsgrupper. I dagsläget utreder förvaltningen möjligheter att ställa om tre F-6 skolor till F-9 skolor.

Utöver kapacitetsförändrande byggprojekt som beskrivs ovan finns det en större mängd av mindre byggprojekt i skolorna, som skolgårdsutveckling, HIN och verksamhetsanpassningar i samband med fastighetsägarens underhållsprojekt. Alla byggprojekt, i de kommunala grundskolorna redovisas per stadsdelsnämndsområde i bilaga 4.1 samt i figur 4.13, per typ av lokalförändringar. Det bör uppmärksammas att redovisningen av planeringen i denna lokalförsörjningsplan är en planeringsinriktning. Varje enskilt byggprojekt beslutas separat i enlighet med stadens delegationsordning.

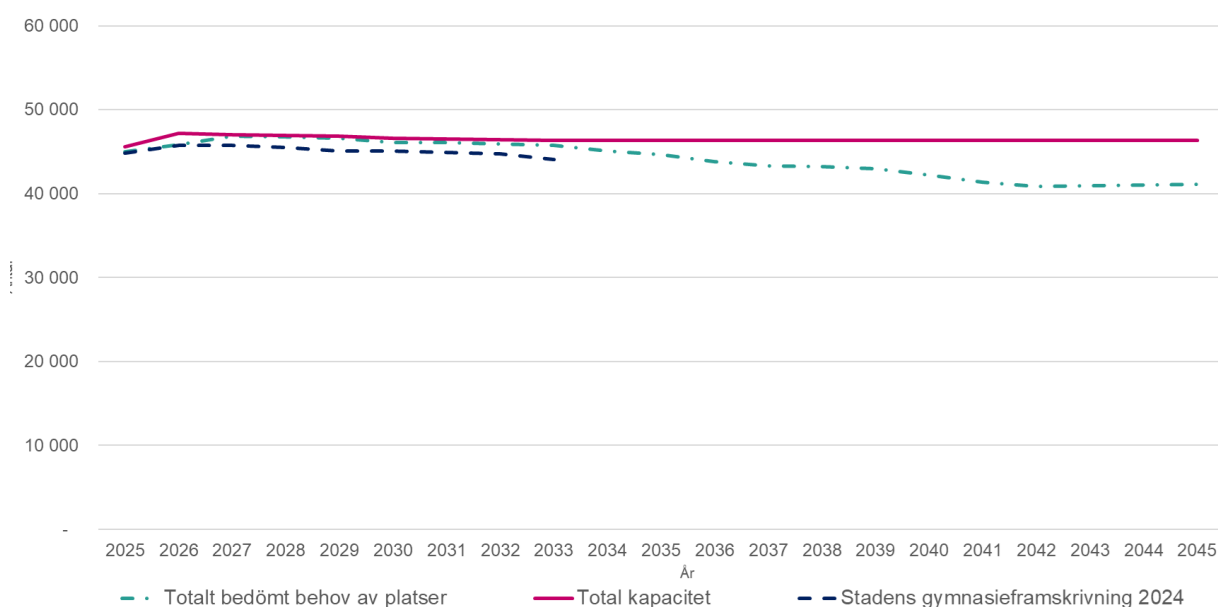
Bedömning av lokalbehovet i gymnasieskolan

En mer detaljerad beskrivning av lokalbehovet och planeringen av lokaler för gymnasieskolan finns i bilaga 4.2.

- Elevantalet i stadens gymnasieskolor förväntas att hålla sig på en stabil nivå under de kommande tio åren. Samtidigt gör förändringar i stadens prognosunderlag, politiska mål samt stadens inriktning om att förvaltningen ska bedöma det totala behovet av elevplatser utifrån en sammanvägning av elevantalsframskrivningen och strategiska bedömningar planeringen komplex. Enligt stadens mål ska en större andel stockholmselever ha möjlighet att gå i stadens gymnasieskolor. Elevantalsframskrivningen utgår från att dagens andelsfördelning mellan kommunal och fristående regi samt skolkommun bibehålls under hela prognosperioden. Hänsyn behöver tas till framtida kapacitetsförändringar eller förändringar i programutbud som kan påverka hur fördelningen faller ut. Till exempel när en ny gymnasieskola startar och ett stort antal nya elevplatser tillkommer, kan detta leda till att andelsfördelningen ändras.
- Förvaltningen strävar efter 95 procents fyllnadsgrad för kommunala gymnasieskolor, vilket kan jämföras med dagens 93 procent. Dagens lägre fyllnadsgrad är delvis kopplat till ombyggnation i nystartade Betty Petterssons gymnasium där förvaltningen på grund av pågående byggprojekt inte kan tillgängliggöra alla elevplatser. Antalet sökbara elevplatser på skolan utökas årligen fram till 2026.
- Antalet stockholmselever som går i gymnasiet hos andra huvudmän än Stockholms stad förväntas öka enligt elevantalsframskrivningen, det vill säga med 100 nya elever fram till 2033. Med en svagare befolkningstillväxt tillsammans med rådande samhällsekonomiska förutsättningar finns en risk att investeringsviljan för etablering av nya skolor hos fristående aktörer försvagas, eller att befintliga skolor läggs ner.

Detta kan innebära att det krävs fler elevplatser i egen regi om stockholmselever ska ges möjlighet till en skola i staden.

- Under de senaste åren har en relativt stor ökning av nya elevplatser skett i Stockholms kranskommuner i fristående regi. Många av dessa elevplatser är även attraktiva för stockholmselever.
- Ändringar i skollagen där huvudmän ska väga in arbetsmarknadens behov vid dimensioneringen av programutbud kan också påverka lokalbehovet och planeringen av lokaler. Generellt är yrkesutbildningar mer lokalresurskrävande varför tillskapandet av fler elevplatser inom yrkesprogrammen kan få konsekvensen att den totala kapaciteten i egen regi skrivs ner eller att lokalbeståndet behöver utökas.
- Flera av stadens gymnasieskolor behöver underhållas under de kommande tio åren. I det fall skolans underhållprojekt kräver evakuering av verksamheten är förvaltningens främsta ambition att evakuera verksamheten inom befintligt lokalbestånd genom att tomställa befintliga skollokaler.

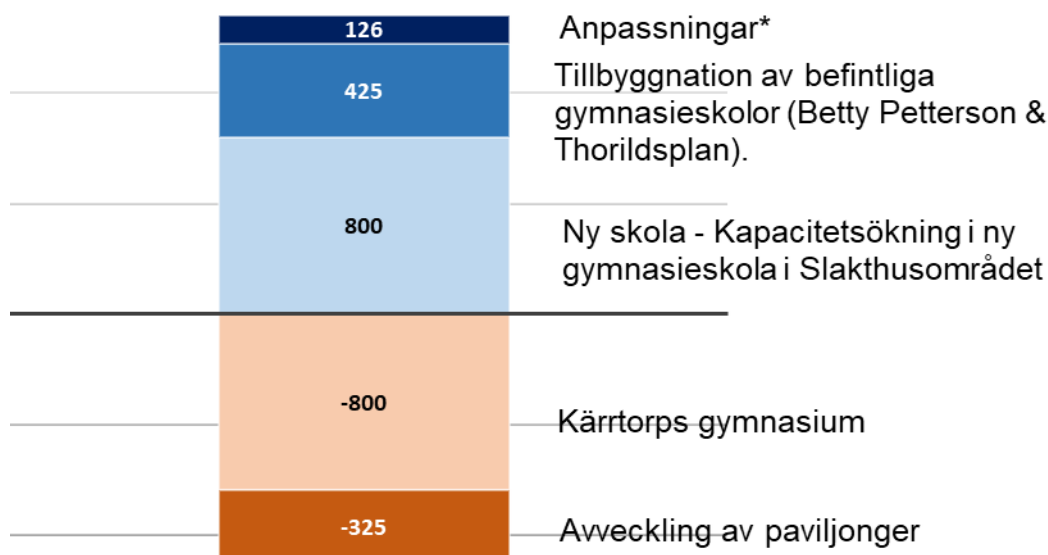
Figur 4.14: Gymnasieskolans bedömda behov av elevplatser (grön linje) jämfört med kapacitet (röd linje). Totalt bedömt behov av elevplatser motsvarar elevantalsframskrivning för kommunala gymnasieskolor fram till 2033 med 95 procents fyllnadsgrad i kommunala grundskolor på stadsövergripande nivå. För 2034–2045 utgår behovet som motsvarande procentandel av befolkningsprognosen som elevantalsframskrivningen gör i dagsläget.

Om förvaltningen ska kunna nå 95 procents fyllnadsgrad i de kommunala gymnasieskolorna år 2033, skulle det kräva en kapacitetsminskning av 500 elevplatser, med antagandet att alla befintliga elevplatser kan användas och att andelen stockholmselever i Stockholms kommunala gymnasieskolor kvarstår. Om man däremot ska möjliggöra stadens mål att en större andel stockholmselever ska ha möjlighet att gå i stadens gymnasieskolor, behöver inga åtgärder vidtas. En utökning av andelen med en procentenhet motsvarar 300 elevplatser.

Ska förvaltningen ha rådighet att både tillskapa fler elevplatser inom yrkesprogram och möjliggöra för att en större andel stockholmselever ska kunna gå i stadens gymnasieskolor, krävs en överkapacitet i det egna lokalbeståndet. Kapacitetsöverskottet som planerade lokalförändringar medför bedöms vara nödvändigt för att skapa förutsättningar att lyckas med dessa mål.

Planerade lokalförändringar i gymnasieskolan

Förvaltningen planerar år 2025–2033 att öka lokalkapaciteten till 20 700 elevplatser, en nettoökning med 230 fler elevplatser jämfört med idag. Det betyder att med dagens andelsfördelning förväntas fyllnadsgraden i stadens kommunala gymnasieskolor att minska till 91 procent år 2033.

*Midsommarkransens gymnasiums kapacitet som ändväs för evakuering av andra skolor åter i bruk.

Figur 4.15: Planerade lokalförändringar 2025–2033 för gymnasieskolan. Nettoökning av 230 elevplatser

Fram till år 2033 planerar förvaltningen för cirka 1 300 nya gymnasieplatser genom ny- och ombyggnation:

- Midsommarkransens gymnasium: Anpassning av lokaler som åter kan tas i bruk efter de har använts för närliggande grundskolors evakueringar.
- Betty Pettersson: Ombyggnationsprojektet Drivhuset färdigställs till hösten 2026. Därmed får gymnasiet tillgång till samtliga lokalfunktioner och kapaciteten kan utökas till totalt 600 elevplatser.
- Slakthusområdet: Hösten 2026 färdigställs ny gymnasieskola i Slakthusområdet med kapacitet för cirka 800 elever.

- Thorildsplans gymnasium: Skolans permanenta kapacitet utökas med drygt 200 elevplatser, samtidigt som motsvarande kapacitet i en tidsbegränsad lokal avvecklas år 2029.

Samtidigt planeras en minskning med cirka 1100 elevplatser:

- Alla tidsbegränsade lokaler inom gymnasieskolan, på drygt 300 elevplatser avvecklas, dessa finns vid Kungsholmens- och Thorildsplans gymnasium.
- Kärrtorps gymnasiums verksamhet kommer att avvecklas sommaren 2027. Därefter planerar förvaltningen att nyttja lokalerna för ett flertal skolors evakueringsbehov.

Fristående skolor

Förvaltningen utgår i sin planering av skollokaler ifrån att elevantalet i fristående grund- och gymnasieskolor följer utvecklingen enligt elevantalsframskrivningar. När en fristående skola vill utöka verksamhet i en befintlig skola, eller en fristående aktör vill ansöka om godkännande som huvudman för en ny skola, behöver aktören söka tillstånd från Skolinspektionen. Stockholms stad är endast en remissinstans inför godkännande av en fristående skola eller utökning. Således behöver inte en enskild aktör vända sig till förvaltningen förrän efter ett eventuellt godkännande från Skolinspektionen. Detta betyder att förvaltningen får kännedom om att en ny fristående skola ska starta eller en befintlig skola ska utöka med ytterligare utbildningar, till exempel nya årskurs inom grundskolan eller nationellt program eller inriktning inom gymnasieskolan, cirka ett år innan planerad start. Detta innebär en ganska kort framförhållning för stadens planering. En enskild huvudman behöver även hålla samråd om en beviljad verksamhet med den kommun där utbildningen ska bedrivas. Ett sådant samråd sker vanligtvis några månader innan utbildningsstart. Vid flytt av en skolenhet inom kommunen finns dock ingen skyldighet att vare sig ansöka om nytt tillstånd från Skolinspektionen eller att genomföra ett samråd med staden.

Ansökningar om att starta nya utbildningar har minskat de senaste åren. Samtidigt har elevantalsframskrivningar skrivits ned, kostnaderna ökat generellt och det har blivit svårare att hitta passande lokaler inom staden när möjligheter för tidsbegränsade inhyrningar har blivit svårare. Även nya lagkrav påverkar. Från och med ansökningsomgången 2024 kräver skollagen att nya gymnasieutbildningar ska svara mot elevernas efterfrågan och fylla ett arbetsmarknadsbehov, vilket innebär att Skolinspektionen bedömer fristående gymnasieskolors ansökningar utifrån detta. I ansökningsomgången 2024 var det den mest förekommande grunden för avslag i ansökningar om nyetablering av gymnasieskola eller utökning av nya program i befintlig gymnasieskola. Det finns även pågående utredningar om hur kraven på ägare och huvudmän för fristående skolor kan skärpas samt se över finansieringsmodeller.

Nedan redovisas beviljade och nu föreliggande ansökningar om tillstånd för fristående skola som remitterats till staden fram till slutet av februari 2025. I dagsläget är det oklart vilka av de nu remitterade ansökningarna som kommer att godkännas. Det kan även tillkomma ytterligare ansökningar.

Fristående grundskolor:

- Under 2024 har två fristående grundskolor fått godkännande för nyetablering för åk F-3, respektive 4–9.
- Under vårterminen 2025 har utbildningsförvaltningen fått två ansökningar om att starta ny grundskola, respektive tre ansökningar om utökad verksamhet på remiss från Skolinspektionen.

Internationella skolor:

- Under 2024 har två internationella skolor ansökt om tillstånd för nyetablering för åk 7–9 samt gymnasium, respektive åk F-7. En skola som har åk F-7 har ansökt om utökning för årskurser som motsvarar 8 och 9. Samtliga skolor har dock fått avslag från Skolinspektionen.
- Under vårterminen 2025 har utbildningsförvaltningen fått tre ansökningar om nyetableringar från internationella skolor på både grundskole- och gymnasienivå. Två av de sökande är samma huvudmän som fick avslag för sina ansökningar under 2024.

Fristående gymnasieskolor:

- Under 2024 har en huvudman fått godkänt om nyetablering med ett program. Två huvudmän har fått tillstånd att bedriva särskilda varianter inom totalt nio program. Fem huvudmän har fått tillstånd att bedriva riksrekryterande utbildningar inom sju program. En huvudman har fått tillstånd att bedriva nationell idrottsutbildning inom fyra program.
- Under vårterminen 2025 har utbildningsförvaltningen fått tre ansökningar om nyetableringar inom Stockholms stad på remiss från Skolinspektionen. Vidare har tre ansökningar om tillstånd att utöka sin verksamhet vid befintliga skolor inom Stockholms stad inkommit på remiss. Det har även inkommit fem ansökningar från två huvudmän om godkännande avseende särskild variant.

Behov och planering av lokaler för år 2034–2045 (andra planeringsperioden)

Framtida behov av elevplatser

Vad gäller den andra planeringsperioden baseras bedömningen av behovet av elevplatser utifrån stadens befolkningsprognos samt strategiska bedömningar som i stort sett fokuserar på det lokala behovet inom större exploateringsområden, där det råder osäkerhet kring planerad bostadsbyggnation och dess genomförandetak.

Det lägsta prognostiserade antalet barn och unga 6–15 förväntas år 2035, och uppgår då till cirka 93 300. Därefter förväntas antalet återigen öka till följd av omfattande bostadsbyggande men kommer år 2045 inte vara tillbaka på dagens nivå. Stora delar av den prognostiserade ökningen av 7700 barn och unga 6–15 år mellan år 2035–2045 förväntas ske i anslutning till större exploateringsområden. Samtidigt förväntas antal barn och unga i grundskoleålder minska hela tiden fram till år 2045 i innerstaden.

Om samma antaganden över hur eleverna går i skolan sett till skolans regiform eller geografiskt läge, som i den tioåriga elevantalsframskrivningens används under den andra planeringsperioden, skulle det finnas 75 700 elever i kommunala grundskolor år 2045.

Antalet unga i gymnasieålder i Stockholm förväntas minska med 1600 under andra planeringsperioden. Det lägsta prognostiserade antal unga 16–18 år förväntas år 2040, och uppgår till 28 700. Därefter förväntas antalet återigen öka till 29 700 år 2045.

Om samma antaganden över hur eleverna går i gymnasieskolan sett till skolans regiform eller geografiskt läge som i den tioåriga elevantalsframskrivningens används fram till år 2045, skulle det då finnas 17 300 elever i kommunala gymnasieskolor.

Bedömning av lokalbehovet

För att förvaltningen ska nå 90 procents fyllnadsgrad i kommunala grundskolor år 2045, behöver den totala kapaciteten av elevplatser vara 84 100 elevplatser. Detta är 5 200 elevplatser färre än dagens antal elevplatser men sett till planering fram till 2033 skulle kapacitet under andra planeringsperioden behöva öka med 800 elevplatser.

För att förvaltningen ska nå 95 procents fyllnadsgrad i kommunala gymnasieskolor år 2045, behöver den totala kapaciteten av elevplatser vara 18 200 elevplatser. Detta är 2 200 elevplatser färre än dagens antal elevplatser men sett till planering fram till 2033 skulle kapacitet under andra planeringsperioden behöva minska med 2 400 elevplatser.

I förvaltningens uppdrag ingår att säkerställa en grundskola nära hemmet även på sikt. Huvudfokus i detta arbete ligger vid att säkerställa mark inom nybyggnationsområdets planprogram om befintliga skolor i närområdet inte bedöms kunna tillgodose behovet av elevplatser. Nybyggnation av skolor sker vanligtvis genom att SISAB får en markanvisning och förvaltningen kan beställa en skola. Planering för att säkerställa mark för nya skolor inom ramen för SAMS ser till stadens totala skolbehov, oavsett huvudman.

Planerade lokalförändringar

En nedjusterad befolkningsprognos gör att planeringen under andra planeringsperioden har ändrats mot föregående år. Förvaltningen har tagit bort ett antal planerade elevplatser från planeringen mot föregående år, samt ändrat tidsplan för flera byggprojekt.

Enligt nuvarande planeringsinriktning för år 2034–2045 planerar förvaltningen en utökning upp till 8 600 elevplatser. Detta skulle betyda en fyllnadsgrad på 82 procent år 2045. Om inga kapacitetsförändringar efter planeringsläget år 2033 skulle genomföras, skulle grundskolans fyllnadsgrad uppgå till 91 procent år 2045.

6 700 av planerade elevplatser finns i nya skolor. Att starta om dagens befintliga och planerade evakueringsskolor som egna enheter kan också vara ett alternativ förutsatt att det inte finns evakueringsbehov och att de ligger på rätt plats.

Behovet av skolorna kommer att prövas utifrån elevtalsutveckling i befintliga skolor och hemkommunsansvar. Behoven av både nya skolor och omstart av befintliga skollokaler med egen verksamhet är till stor del direkt knutna till stadens bostadsplaner, vilket gör att tidplan och kapacitet för nya skolor helt och hållet är relaterat till planprogrammets genomförandetakt och omfattning. Alla planerade nya skolor kommer inte behöva byggas men det är svårt att på skolnivå avgöra vilka som kommer bli av eller inte på grund av osäkerheten i bostadsbyggnation och dess tidsplan.

Befintliga och planerade evakueringsskolor som kan startas under andra planeringsperioden som egna enheter om behov finns:

- Kvickentorpsskolan: Kopplat till bostadsbyggnation i Drevviken-Telestaden i Farsta.
- Sankt Jacobi: Kopplat till bostadsbyggnation i Vinsta-Johannelund.

Planerade nya grundskolor:

- Björnbodaskolan: Ny F-6 skola som ersätter den befintliga Björnbodaskolan samt tidsbegränsade lokaler. Tillskapar även elevplatser inför planerad bostadsbyggnation i Vinsta-Johannelund.
- Gröndalsskolan: Tillskapa elevplatser i årskurs F-9 i området kopplat till planerad bostadsbyggnation i Lövholmen och Marievik. Ersätter tidigare Gröndalsskolan.
- Kista Äng & Dalhagens BP: Två nya skolor för att tillskapa elevplatser i årskurs F-9 kopplat till planerad bostadsbyggnation i Kista.
- Loudden & Södra Värtan: Två nya skolor för att tillskapa elevplatser i årskurs F-9 samt anpassad grundskola kopplat till planerad bostadsbyggnation i Norra Djurgårdsstaden.
- Årstafältet 1: Ny skola för att tillskapa elevplatser i årskurs F-9 kopplat till planerad bostadsbyggnation på Årstafältet.
- Älvsjö-Örby 1: Ny skola för att tillskapa elevplatser i årskurs F-9 kopplat till planerad bostadsbyggnation i Älvsjö.

För gymnasieskolan har förvaltningen idag inga planerade lokalförändringar mellan 2033 och 2045. Det bedöms finnas ett fortsatt behov av Kärrtorps gymnasium som evakueringsskola under den andra planeringsperioden. Vad lokalerna ska nyttjas till därefter har ännu inte beslutats och är delvis beroende av kapacitetsbehovet efter 2045.

Vidare ser förvaltningen över möjligheter att säkerställa mark för att bygga nya grundskolor på tolv olika platser runt om i staden och en gymnasieskola, men än så länge finns det inget behov av dessa skolor baserat på stadens befolkningsprognos fram till år 2045.

4.8 Övrig information

Planering för uppsägningsbara lokaler sker kontinuerligt. Detta avser avveckling, ersättning av lokaler samt omförhandling av avtal. Detaljerad planering kring lokalförändringar för grundskolan finns angivet för respektive stadsdelsnämndsområde i bilaga 4.1, och för gymnasieskolan i bilaga 4.2.

Barnrättsperspektivet i lokalplanering

FN:s barnkonvention har funnits sedan den 20 november 1989 och innehåller viktiga bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Den 1 januari 2020 trädde barnkonventionen i kraft som lag i Sverige, vilket innebär att kommuner har ett juridiskt ansvar att respektera, skydda och uppfylla barns rättigheter i alla verksamheter och beslut. Barnkonventionen gäller för alla barn mellan 0 och 18 år och slår fast att alla barn har rätt att leva och utvecklas, samt att barnets bästa alltid ska beaktas vid beslut som rör barn. Varje barn har rätt att bli respekterat, växa upp i trygghet och skyddas från våld och övergrepp. Barn ska också få möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som berör dem, och dessa åsikter ska beaktas. Dessutom har barn rätt till utbildning, social trygghet, en skälig levnadsstandard, sitt eget språk, kultur samt lek och fritid.

Lokalförsörjningsplanen utgör stadens strategiska planering för lokaler inom utbildningsförvaltningens verksamhetsområde. Barnrättsperspektivet är en central aspekt för att säkerställa att barns rättigheter beaktas i planeringen och utformningen av skollokaler. Förvaltningen strävar efter att skapa en miljö där alla barn får möjlighet att lära och utvecklas, vilket innebär att förvaltningen kontinuerligt analyserar befolkningsutvecklingen och identifierar framtida behov av elevplatser. Vidare handlar det om att skapa ändamålsenliga och trygga skollokaler. Som bilaga till lokalförsörjningsplanen finns stadens funktionsprogram för skollokaler, vilket är ett viktigt underlag vid byggprojekt och syftar till att skapa goda pedagogiska lokaler för långsiktig användning, där hänsyn till barnets bästa är en av faktorerna som påverkat programmets utformning.

Det pågår ett utvecklingsarbete som syftar till att ta fram en tydlig processbeskrivning för hur barnkonsekvensanalyser ska genomföras i samband med tjänsteutlåtanden som rör lokalmässiga eller organisatoriska förändringar av grundskolor.

Innan beslut fattas i ärenden som påverkar barn, ska en bedömning göras av vad som bedöms vara barnets bästa. Syftet är att beakta detta i beslutsprocessen och analysera vilka konsekvenser beslutet kan få för de berörda barnen. Barn ska även ges möjlighet att uttrycka sina åsikter och bli hörda i frågor som rör dem, i enlighet med deras ålder och mognad.